

N:o 3-4 2011

Hinta 7 €

Starovertsit pakenivat
1840-luvulla
Vienan Karjalasta
Juan Vuokkoon

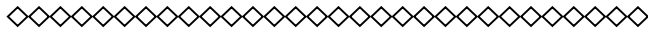
Sota vei Alman perheen
evakkoon Vuonnisesta

Talven luminen
rauha Kuujärvellä

Karjalain Heimio

Hynää Päässiäistä

Mukavasti Moilasan Mukana...

KARJALANKIERROKSET:

- Kostamus-Rukajärvi-Karhumäki-Kontupohja-Petroskoi-Sortavala 27.6.-1.7. 460€
- Kostamus-Jyskyjärvi-Kemi-Solovetski 28.6.-1.7. 390€
- Sortavala-Lahdenpohja- Kurkijoki-Käkisalme-Viipuri 6.-9.7. 385€
- Sortavala-Valamo 8.-10.7. 315€

KYLPYLÄMATKA TALLINNAAN
Viikse Tervis 15.-21.5. 495€

SOTSI 3.-10.09.
995€/vko, 1495€/2 vkoa

PIETARI-MOSKOVA
risteily+kaupunkiloma
31.5.-8.6., 12.-20.7.,
11.-19.08. 1250€

MONTENEGROON
kylpylää tai hotellin meren rannalla!
15.-22.5., 22.-29.5.,
18.-25.9., 25.9.-2.10.
alk. 510€/vko, 660 €/2 vkoa
HUUTUUSKOHDE ADRIANMERELLÄ

PIETARI 21.-24.07. 350€

Kauppakatu 55-57, Kuopio
p. 017 26 333 23
toimisto@tilausmatkat.info
www.tilausmatkat.info

TILAUSMATKAT OY

Koe nyt
Viena!

Jyskyjärven puasniekka 25.8. Helsinki - Kuopio -

Koe unohtumaton kesä: hyvä perhemajoitus, luonto, kylät
Vienan kierros 6 pv 500 e . Teuvalta 13.6. Helsingistä 28.6.
Myös Laatokka 2.6. Ääninen-Kizhi 2.8. yml! P 045-1374757

Niikon matkat www.niikonmatkat.fi

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja
- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

Seura perustettiin 1906 nimellä Wienan Karjalaisten Liitto.
Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry.

Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy Karjalan Heimo-lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

TÄSSÄ NUMEROSSA

Kansikuva: O.A. Forsström-Hainari vie-
nalaisten istuu portailla
laukkukauppiaiden seu-
rassa. Kuva Karjalan Si-
vistysseura.

**Martti Hovatta: Forsström-Hainari
oli kansanopetuksen edistäjä** s.4

**Marjukka Patrakka: Kuujärven
laskiainen** s. 8

**Senni Timonen, Unto Martikainen,
Marjukka Patrakka: Kirja-arviot** s. 10

**Aila-Liisa Laurila: Koirien Kalevala
sai hyvän vastaanoton** s. 11

**Aila-Liisa Laurila: Heli Kananen
väitteli ortodoksien sopeutumisesta** s. 12

**Leena Joki, Marja Torikka: Kongressi
Tverin Karjalassa** s. 14

**Aila-Liisa Laurila: Lesokset ja Kalervo
Pälvi juhlivat syntymäpäiviä** s. 16

**Martti Pottonen: Anni Väisänen
on poissa** s. 18

**Aila-Liisa Laurila: Karjalan kielipesiin
puhalletaan henkeä** s. 18

**Jukka Akimov: Oma moa
mandžoi** s. 21

**Kari Kemppinen: Puheenjohtajan
palsta** s. 31

Karjalan Heimo

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja: Aila-Liisa Laurila
Puhelin: 0400 755 907 tai 040 514 3351
Sähköposti: paatoimittaja@karjalanheimo.fi
Kirjeposti:
Lapinkaari 20 B 23, 33180 Tampere
Internet: www.karjalanheimo.fi

Ulkoasu

Taitto: Peter Bange
Sähköposti: pbange@welho.com

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina. 92. vuosikerta.

Ilmoitushinnat (2011)

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €, 1/1-s. 430 €, 1/2-s. 300 €, 1/3-s. 235 €, 1/4-s. 185 €, 1/6-s. 140 €, 1/8-s. 115 €

Mediakortti (pdf)

www.karjalanheimo.fi

Ilmoitusaineiston toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Osoite: Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin: (09) 171 414
Telefax: (09) 278 4765
Sähköposti: toimisto@karjalansivistysseura.fi
Internet: www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee: ti ja to klo 10-15, heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta / jäsenmaksu (2011)

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Sampo Pankki 800015-61719
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Toimitusneuvosto

Senni Timonen, puheenjohtaja
Max Arhippainen, Tapio Hämynen,
Tuula Koski, Pekka Laaksonen,
Aila-Liisa Laurila, sihteeri

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Internet: www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 11. huhtikuuta 2011

Sukututkijoille uusia esteitä

Sukututkimus on mielenkiintoista, mutta joskus vähän ristiriitais-takin. Tutkimuksessa voi nousta esille arkoja asioita, joita ei haluta liiemmin muistella. Olen itse tutkinut sukujuuriani melko vähän, mutta toisten tekemiä selvityksiä suvustamme olen käynyt mielenkiinnolla lävitse. Jotain kiinnostavaa on tullut vastaan, mutta enimmäkseen ei mitään niin erityisen ihmeellistä.

Nyt sukututkimuksesta on tullut jonkinlainen kiistakapula. Jo jokin aika sitten Päijät-Hämeen seurakuntayhtymä kielsi sukututkijalta pääsyn sata vuotta nuorempiin tietoihin. Asia ei jäänyt siihen vaan vietiin oikeuteen.

Entinen eduskunnan oikeusasiamies ja juuri kautensa lopettaneen eduskunnan kansanedustaja Jacob Söderman teki loppusuoralla kirjallisen kysymyksen sukututkijoiden oikeuksista. Kysymys liittyi Päijät-Hämeen tapaukseen, siihen, että korkein hallinto-oikeus pysytti 16.11.2010 antamassaan päätöksessä alempien oikeusasteiden ratkaisun, jonka mukaan Päijät-Hämeen seurakuntayhtymällä oli väestötietolakiin perustuva oikeus evätä sukututkijalta lupa itse tutkia sata vuotta nuorempia kirkonkirjoja.

Sukututkijat ovat tähän saakka voineet itse tutkia kirkkoherranvirastoissa, seurakuntayhtymien keskusrekistereissä ja maakunta-arkistoissa sataa vuotta nuorempia kirkonkirjoja. Heidän on tarvinnut tehdä vain henkilökohtainen kirjallinen sitoumus, että he eivät käytä saamiaan tietoja toista henkilöä halventavasti tai vahingoittavasti.

Kuka niin tekisi ihan oikeasti? Ei vastuunsa tunteva tutkija! Suvun vaiheita selvittämällä voi paitsi saada selville suvun nimiä ja esivanhempien elinkaa-ren tapahtumia, mutta myös vastauksia kysymyksiin, miksi olen sellainen kuin olen. Jopa sinkkuna elävä voi saada vastauksia kysymyksiinsä, miksi ei mennyt naimisiin, miksi asetti uran perheen edelle tai miksi ei ole pystynyt luottamaan tai edes ihastumaan keneenkään toiseen ihmiseen. Asiakirjoista voi löytää vastauksia kysymyksiin, joita ei edes osannut kysyä.

Mahdollisesti onkin niin, että tarjolla olevia tietoja voi periaatteessa käyttää myös toisia suvun jäseniä vastaan. Tiedossa ei tosin Södermanin mukaan ole yhtään tapausta, jossa sukututkija olisi toiminut vastoin allekirjoittamansa sitoumuksen velvoitetta.

Varsinainen eduskunnassa esitetty kysymys kuului, onko hallitus tietoinen siitä, että tuore korkeimman hallinto-oikeuden päätös saattaa vaarantaa sukututkijoiden oikeuden tutkia itse tasa-arvoisesti muiden tutkijoiden tavoin henkilökohtaiseen kirjalliseen sitoumukseen perustuen lähdekritiikin vaatimukset täyttävällä tavalla sata vuotta nuorempia kirkonkirjoja. Söderman kysyi, että jos niin on, niin millä tavoin hallituksen on tarkoitus turvata tämä sukututkimuksen kannalta perustavaa laatua oleva oikeus tulevaisuudessa.

Kysymys on ehdottoman aiheellinen. Mielestäni on ihmisoikeuksia rikko-vaa julistaa salaiseksi sukua koskevia tietoja aikana, jolloin perheet ja sukulaiset ovat etääntyneet kauaksi toisistaan. Joltakin voi olla jopa isä tai oma lapsi kateissa.

Kesäkuussa 2008 tietosuojavaltuutettu hyväksyi sukututkimuksen käytännösäännöt, joilla sukututkijoita ohjeistetaan sekä säädösten että hyvien sukututkimuskäytäntöjen suhteen. Nämä säännöt ovat toimineet kaikkien osapuolten kannalta moitteettomasti. On turhaa estää tutkijoita, joita lähi-menneyksyys kiehtoo.

AILA-LIISA LAURILA
päätoimittaja

Vanhauskoiset tulivat tur

Vuokran Vaaran Suomen Karjalaan

Vuonna 1883 päättyi Antti Nevalaisen vuokra-aika Pyötikön tilalla, ja silloin oli luostarissa enää muutama munkki. Nykyään Pyötikössä on pieni tsasouna. Kuva Veli-Matti Junkari, Vaarojen Sanomat/arkisto

Ortodoksisen kirkon historian merkittävimpiin vaiheisiin kuuluu vanhauskoisten eli starovertsien keskuudessa syntynyt vastaliike, joka johti heidän syrjintäänsä ja uskonvainoihin Venäjällä, myös Vienan Karjalassa.

Vanhaa traditiota puolustavat ortodoksit pakenivat länteen ja muodostivat omia yhteisöjään Suomessa. Niitä olivat esimerkiksi Megrin ja Pahkalammin erakkolat Ilomantsissa sekä vanhat luostaripaikat nykyisen Juuan kunnan alueella. Niin ikään Kuusamossa tiedetään olleen vanhauskoisten erakkola.

Kaikki hyvä kestävä aikansa. Niin kävi myös Solovetskin luostarin kukoistuksessa. Venäjällä 1600-luvun puolivälissä syntynyt vanhauskoisten liike vastusti Moskovan patriarkka Nikonin vuonna 1654 aloittamia kirkollisia uudistuksia, joista varsinkin ristinmerkin tekeminen uudella tavalla herätti vastustajat liikekannalle.

Solovetskin luostari oli vaurastunut huomattavasti mm. suolankeittämöillä. Suolakauppaa käytiin parhaina vuosina jopa 22 000 ruplan edestä. Luostarin holveissa oli suuret määrät rahaa. Niinpä vuonna 1664 luostari lainasi Moskovan tsaarille 20 000 ruplaa ja 200 kultaruplaa valtion ja hovin tarpeisiin.

Tsaari Aleksei lähetti joulukuussa 1667 luostariin kaksi kirjettä, toisen munkeille ja toisen maallikoille. Hallitsija määräsi, että kaikki luostarin saama omaisuus, kylät, suolankeittämöt ja muut tuotantolaitokset siirtyisivät hänelle itselleen rangaituksena niskuroinnista ja kapinoinnista.

Patriarkkain kokous uhkasi luostariveljestöä kirkonkirouksella, mutta veljestö

pysyi uskossaan ja oli valmis puolustamaan sitä hengellään. Heinäkuussa 1668 Moskovan tsaari lähetti streltsejä piirtämään luostaria, ja piiritys kesti vuodet 1668-1676, kunnes luostari antautui. Vanhan uskon kannattajat pakenivat erämaihin ja itäisin erakkola syntyi Vienan Karjalassa eräaseen Tuoppajärven saareen, jossa kilvoitteli enimmillään noin 300 munkkia.

Vainotut kristityt hakivat turvapaikkoja Itä-Suomen syrjäisistä kylistä, kunnes Ilomantsiin syntyi Liusvaaran kelja sekä Megrin ja Pahkalammin erakko-luostarit kilvoituksen ja rukouksen paikoiksi.

Niinkin myöhään kuin 1840-luvulla löysivät Vienan Karjalasta paenneet starovertsit tiensä Juuan Vuokon kylään, minne perustivat useita pieniä erakkoloita. Ensimmäinen vanhauskoinen karjalaisperhe pääsi turvallisesti Vuokkoon noin 1840-luvun lopulla.

Perheen sukunimi oli Stepanoff, ja lisäksi vanhauskoisia alkoi pian virrata Vuokon kylään. Niinpä Kuivaniemellä Halolan talon naapurissa sai talonpaikan Paavo Riekkinen kotijoukkoineen. Ilomantsin erakkoloidenkin kautta tultiin Vuokkoon lämään.

Niin teki myös Issasim Ivanoff, joka Pahkalammita saapuneen Matronansa ra-

hoilla osti puolet Paavolan tilasta, Kivikolan talonpaikan, ja perusti sinne erakolan kilvoitus- ja rukouspaikaksi. Niin ikään Pietarin kautta saapui Vuokkoon joitakin vanhauskoisia, joita avusti Moskovassa elävä vauras Hilippa-niminen kauppias.

Moskovan suunnasta tuli starovertseille oma pappi, jonka nimi oli Vasil Aleksejeff. Pappi Aleksejeff osteli kokonaisia maatiloja, ja niin siirtyi hänelle Kojonniemen kainalosta Pielisen rannalta Pyötikön tila. Talonkauppa on tehty talvella 1847, ja vuonna 1789 syntynyt edellinen isäntä Petteri Kokkonen muutti tuolloin pois.

Luostarirakennusta alettiin rakentaa. Kolmikerroksinen rakennus valmistui niin, että sen kellarikerros oli 2,65

metrin syvyydessä. Sinne mahtui kotieläimiä talveksi.

Pääkerroksen muodosti kaksi vastakain asetettua tupaa, joiden välissä oli porstua eli sintšoi (sinttši). Ylimmässä kerroksessa, pirtin lakassa, sijaitsi jumalanhuone eli kirkko. Erakkolan katto oli jyrkkä kuin kirkonkatto ja sen pääty oli koristettu karjalaisilla ornamenteilla.

Uloskäynti porstuasta vei suoraan tarhaan ja navettaan, jotka sivurakennuksina liittyivät päärakennukseen. Tarhasta vasta

Vienan Kemissä, vanhauskoisten perinteisellä tukialueella, sijaitsevan Uспенien kirkon alttari ja kunnikaanovi kesällä 2010. Kuva Unto Martikainen

päästiin ulkoilmaan. Kun rakennus valmistui, siihen asettui yksinomaan miehiä, ja pian veljestö kasvoi täyteen lukuun. Parhaimmillaan vanhauskoisia munkkeja oli 30 henkeä.

Veljestö rukoili, suoritti hartausmenoja ja esirukouksia auttajien ja vauraiden venäläisten suosijoidensa puolesta. Vihanneksia, kaalia, sipulia ja ohraa kasvatettiin erakkolan pelloissa omaksi ravinnoksi, ja käytiin Pielisellä kalastamassa.

Tilan viljelykset ja vanha sisäänlämpiävä pirtti oli vuokrattu Antti Heikinpoika Nevalaiselle vuosiksi 1853-1883, siis kolmekymmeneksi vuodeksi. Vuraat uskonveljet, jotka useimmin olivat liikemiehiä ja kauppiaita, tekivät Pyötikön erakkolaan lahjoituksia veljestön jatkuviin esirukousten vastineeksi.

Varhain aamulla ja myöhään illalla pidettiin yhteinen, tunnin kestävä messu jumalanhuoneessa, missä Neitsyt Marian ja Pyhän Nikolaoksen, Miikkulan pyhäinkuvat olivat näkyvästi esillä.

Ulkonainen uskonelämä oli tiukan luostarisäännön mukainen, veljestö kasvatti pitkää partaa, eikä tupakanpolttoa sallittu, sillä se oli vanhauskoisille ”suuri riähkä” eli synti.

Jokainen vieras, joka Pyötikön erakkolaan saapui, sai kutsun samovaarin äärelle juomaan tsaijua, venäläistä teetä, ja syömään palan vehnäleipää. Kerran tapahtui sekin ihme, että itse upporikas Hilippakauppias saapui Moskovasta Vuokon kylään suojattejaan katsomaan. Silloin oli suuret juhlat Pyötikössä, eikä venäläinen vieras säästellyt rahojaan.

Nälkävuotena 1868 lienee juuri Hilippa avustanut erakkolaa lähettämällä Pyötikölle Vuokon kylän nälkäisiä varten 50 kulia ruisjauhoja erakkolan Maksimoin jauhattavaksi. Vanhauskoisia ei enää 1870- ja 1880-luvuilla tullut lisää erakkolaan. Vuonna 1883 päättyi Antti Nevalaisen vuokra-aika Pyötikön tilalla, ja silloin oli luostarissa enää muutama munkki.

Viimeinen luostarin munkki oli Oлександрu Antipoff, jota vanhoilla päivillään pidettiin pyhänä miehenä, kunnes hänkin nukkui pois. Sen jälkeen syntyi Pyötikön omistuksesta suuri oikeusjuttu, jonka Halolan tilan isäntä Taavi Halonen voitti. Sen jälkeen hävisivät vanhauskoiset kokonaan Vuokosta elettyään siellä noin 45 vuoden ajan, vuosien 1845-1890 tietämissä.

UNTO MARTIKAINEN

Tekstin lähteet: Kokkonen Heikki, kirjoitus "Aamun Koitto" n:o 19/1961.

XXXXXXXXXXXX X XXX XXX
XXXX

Tervo-Lukan vaimo Stephanie punukkansa kanssa ennen sotaa.

Sota vei Vuonnisesta evakkoon ja nälkäpäiviin

Miten voi olla noin ihana, leppoisa ja kuuma kesäkuu? Sininen taivas, siniset veet, tuuli hiljaa pakottaa väreilemään Tervaslahden pinnan. Kaikkialla on vihreää, kukkia, kukkia. >>>

Joku kiva otsikko Joku kiva otsikko Joku kiva

Jokaisella kylän asukkaalla oli omat työt. Aikuiset tekivät töitään kolhoosisa, vanhukset ja lapset kotona.

Minä, vajaa viisivuotias tyttönen, sain kuin sain, inttäen, että minun puettiin parhaaseen leninkiin. Se oli tulipunainen, paljon koristeita, rintarossi ja vieläpä vyö. Siinä minä olin, kauhean mahtava mielestäni. Juoksin rantaan ukin luo, joka puuhasi jotakin verkkojen kanssa. Ukki puuhaili vain huvikseen. Hän oli umpisokea.

Hypelin ja kysyin ukilta, olenko minä kaunis. Sitten menin pienen vasikan luo, joka oli aitauksessa. Kysyin myös siltä, onko leninki kaunis. Se katsoi minua ja lopulta sanoi, äänsi ämmööö! ihmettelin, että mitä, ämmökö, mummi?

Ämmö on tuolla, sanoin ja viittasin taioon päin. Lopulta karkasin toisen ämmön luo. Olin muka itsestäni ylpeä ja viekas, kun pääsin karkuun. Kun olin liian pieni, en tajunnut, että mummit jo aikojalta sitten olivat sopineet tästä asiasta, jotta kun minä karkuri tulen, niin mummi nostaa valkoisen pyyheliinan pitkään seipäeseen. Niin toinen mummi näkee asian olevan kunnossa.

Näin oli elämä tänään. Oli onnea ja rauhaa. Huomenna on kokonaan toista.

Minut herätti mummi.

- Herää tyttöseni, nouse, pukeudumme nopeasti. On kova kiire.

En muista paljon mitään, mutta joitakin kuvia jäi mieleen. Näistä asioista on paljon muisteltu, kerrottu, niin, että yleinen kuva pysyy mielessä aina.

En tietenkään tajunnut, mitä oikeasti tapahtuu. Aikuiset itkivät, sinne tänne juoksentelivat, pakkasivat, käärivät vaatteitaan. Karja oli päästetty navetasta irti. Eläimet harhailivat itsekseen.

Oli kesäkuu vuonna 1941. Näin alkoi sota meidän kohdalla.

Ulkona oli väkeä. Kyläläisiä, miehiä, sotilaita kiväärin olalla. He huusivat, että nyt on nopeasti päästävä tiellä! Huonokuntoiset vanhukset ja lapset lastattiin karruihin. Käsky oli annettu nopeasti, tavaraa sai ottaa vain sen verran, mitä jaksoi kantaa.

Sanottiin, että ottakaa vain tavarat, joita lähiaikoina tarvitsette, sota ei kestä kau-

aa, vain muutaman päivän verran. Niin hevoset kärryineen alkoivat vetäytyä tielle. Meidän kärryssä oli vain ukki ja minä. Muut kylän asukkaat kulkivat jaloin, omien hevostensa perässä. Oli vissiin kauhistuttava kulkue: itkevä, huutava ja rukoileva! Luultavasti oli aivan totisesti kova kiire. Rajalta Lonkan kylän kautta oli vain 37 kilometriä Vuonniseen. Sakemanni ja suomalaisen joukkue oli päässyt nopeasti etenemään. Vuokkiniemestä tuli toinen siipi ja toinen seilasi aluksilla pitkin Kuittijärveä.

Pakolaiset ehdivät kylän toiseen päähän, kun alkoi kuulua jonosta parkua sekä huutoa ja itkua.

- Avoi-voi, avoi-voi, kylä palaa!

Niin se oli, kaikki parhaat talot ja laitokset pistettiin tuleen, etteivät jäisi viholliselle. Vihollisen armeija kun tuli kylään, niin kylä leimusi tuleessa, eikä Vuonnisen kylässä ollut enää yhtään asukasta jäljellä.

Puna-armeijalaisia sen sijaan oli. Kovat taistelut olivat käynnissä kylässä, Kursmajärvellä, Vuonnisjoella, Korpijärvessä, Hirvijärvessä ja aina Kiiskis-kukkuloilla saakka. Sotaa riitti, ei yksi viikko vaan viisi vuotta.

Ihmis- ja hevoskaravaani kulki Uhtua kohti. Sinne oli viitisenkymmentä kilometriä. Levättiin usein. Alkupäivinä ruokaa oli. Meillä oli iso kori lehmien antia, kalaa, leivonnaisia, sankia, kalakukkoja ja kaikkea muuta. Äiti ja mummi paljon leipoivat paljon, yleensä syötiin omaa ruokaa.

Matkalla oli kamalaa se, että piti usein juosta metsään, sillä vihollisen lentokoneet jahtasivat pakolaisia sekä tiellä Vuonnista kohti kulkevaa sotaväkeä. Yhtäkkiä ilmestyi aina jostain monta lentokonetta,

Sodan jälkeen Vuonnisesa agronomi Petteri Lettijev (vas.) ja kolhoosityöntekijä livana Lettijev.

Kalaretkellä Lukan Simana, jota sanottiin pitkä-Simanaksi.

jotka söksivät tultaan.

Minulta pääsi kova itku, kun kaikki ihmiset karkasivat metsään, mutta ukki jätettiin kärryihin. Minä en mitenkään voinut ymmärtää, että ukki oli umpisokea. Kotona Vuonnisessa hänellä oli kuulemma rappusilta lähtien vedetty lanka vessaan, navettaan ja veneeseen. Lankaan oli kiinnitetty kolme keppiä ja niiden avulla hän pääsi, minne halusi.

Navettaan hän kävi puhelemaan lehmillä ja silittelemään niitä. Hän hyväili niitä ja puhui lempeästi. Venevalkamaan ja veneeseen hän kävi nostelemassa verkkoja ja airoja. Hän joi vettä veneessä olevalla kauhalla ja pesi kasvonsa aina hiljaa puhellen jotain. Nämä pienet askareet olivat kaiketi sokean miehen elämää.

Ukki-Simanalla oli sodan alkaessa ikää yli 80 vuotta. Hänellä oli ikää 10 vuotta, kun minun ukin isä ilmestyi sukukirjoihin. Olisikohan se minun ukki ollut rakkauslapsi? Niinä vuosinahan kulki paljon norjalaisia, ruotsalaisia, tanskalaisia ja muita noilla alueilla. Myös Arkangelin arkistokirjoissa häntä nimitetään nimillä Ans, Jans, Janson ja Amos. Muut ovat sukukirjoissa Tervasovia, mutta minun isäni on Tervonen.

No, se siitä, nukkukoot rauhassa, asia ei kuitenkaan selviä koskaan.

Matka jatkui. Päästiin Tetrivaaraan. Siellä lypsettiin lehmiä, jotka ehtivät tulla perässä. Maitoa oli paljon. Juotiin ja syötiin. Osa maidoista täytyi kaataa maahan. Minnepä niitä olisi säilöty? Uhtualle päästyä ei pysähdytty, vaan jatkettiin ohitse. Kiiskisessäkään ei annettu levätä, ohitse vain! Siellä asui Simo-sedan perhe. He olivat vastassa meitä vuonnisorukkaa, mutta se oli viimeinen tapaaminen viiteen vuoteen.

Ainakin Kuusenvaaraan saakka mentiin jalkapatikalla ja hevoskärryillä. Siellä oli paljon evakoita. Oli sotilaita, jotka kokosivat mukaan sotaan kelpaavia miehiä.

Koolla oli myös paljon karjaa. Maito lypsettiin maahan, syötiin, mitä jaksettiin. Myös ohikulkeville sotamiehille juotettiin maitoa ja annettiin mukaankin. Teurastettiin elukoita. Syötiin. Viskattiin metsään, sillä liha meni pilalle, kun oli kuuma kesä. Asuttiin teltoissa, havuista tehdyissä

korsun tapaisissa majoissa tai vain kuusen alla.

Kuusenvaarassa söimme viimeisiä kerतोja kylliksi, sillä siitä alkoi kaikille viisivuotinen nälkä.

Eräänä aamuna tuli monta kuorma-autoa. Kaikki ihmiset kuormattiin autoihin ja vietiin Vienan Kemiin. Kemissä oltiin jonkin aikaa. Kemin asemaa pommitettiin kovasti. Evakoita toimitettiin minne vain.

Me ja paljon muita asuimme koululla. Simana-ukki kuoli Kemissä.

Kohta meidät kuormattiin härkävaunuihin ja matka kohti Arkangelia alkoi.

Ainakin meidän vaunun oli paljon ihmisiä. Oli väkeä kuin tynnyrissä sillejä.

Junamatka kesti kuukausia kunnes olimme Koonassan asemalla, sitten Kotlasin asemalla. Oli kovat pakkaset ja lunta maassa. Juna kulki hitaasti. Vissiin joka asemalla, pylvään luona jossakin metsän reunassa seisottiin viikkokausia.

Jokaisessa vaunussa oli metallitynnyreistä laitettut uunit, kamiinat. Jokaisen vaunun asukkaiden piti hankkia itse poltopuut. Metsän reunaan kun pysähdyttiin, niin kaikki, jotka suinkin jaksoivat, ryntäsivät metsään kirveet ja justeeri-sahat mukanaan. Se oli pakko. Muuten olisimme kaikki kuolleet kylmään, jos ei nälkään.

Asemilla jaettiin leipää. En tiedä minkä verran, kun olin niin pieni. Meidän kaikkien, tai ainakin vaunun vanhimman, piti hankkia kaikkia varten vettä.

Kenellä oli mitä keitettävää, niin mukissa tai kattilassa keitettiin uunin päällä. Kiehutettu vesi oli aina isossa kattilassa. Jokaisessa perheessä oli kaiketi mukana jonkin verran rahaa.

Tässä Kotlasin asemalla evakkojärjestö jakoi porukan, kenet minnekin. Hevosilla ja autoilla tuli päälliköitä, jotka ottivat kyliin ja kaupunkiin ihmisiä tavaroineen. Ne, jotka jätettiin junaan, jatkoivat matkaa pohjoiseen kohti Arkangelia, Lipetskin alueelle.

Meidät ja muita perheitä vietiin itää kohti, Jarenskin kaupungin ohitse kylään nimeltään Miksingora. Siellä melkein kaikki evakot kuolivat nälkään vuosina 1941-1942.

Vuosina 1941-1942 Vuonnisessa oli joi-takin perheitä. Isä oli työarmeijassa siellä jossain lähellä sekä muita Vuonnisen mie-

Joku kiva otsikko

hiä, joita ei vielä ehditty ottaa sotaan.

Oli Maliikin Ivanin perhe ja Lettijev-Omelien vaimo Nasto kahden tytön kanssa. He olivat jo vähän isompia. Alunperin me asuimme samassa talossa ja samassa huoneessa. Nälkä alkoi näpistellä kaikkien vatsoja kovasti. Jos jollakin oli mukana joitakin tavaroita, ne oli jo aikoja sitten vaihdettu ruokaan paikkakunnan asukkailta. Kerjäämällä ei saatu mitään. Aika harva antoi leipäpalan tai muuta. Minä kävin kerjuulla vain yhden kerran ja itkien tulini pois. Emäntä viskasi minulla vain perunan ja huusi jotakin perään. Paikkakunnan asukkaat nimittelivät meitä valkoisiksi, valkosuomalaisiksi karelikeiksi...

Leipä oli kortilla, 200 grammaa päiväksi, eikä muuta mitään.

Ensimmäisen kahden vuoden aikana kuolivat melkein kaikki evakot. Vuoden 1942 kesällä kuolivat nälkään minun isäni ja mummi. Siihen aikaan me asuimme omutuisessa hylätyssä talossa. Tänä vuonna pantiin vähän perunaa maahan.

Äiti kun sai jostain perunan tai kaksi, niin hän itukohdasta kuori vahvemmas-ti ja sitten ne palat säilytettiin ja keväällä hellästi pantiin maahan. Niistä kasvoi jonkin verran perunaa. Seuraavana vuonna tuli enemmän ja sitten taas enemmän.

Työkykyisten piti käydä kolhoosissa töissä. Oli pakko. Työ oli raskasta ja päivä pitkä. Kylässä oli vain vanhuksia, naisia ja lapsia sekä joitakin miehiä, jotka eivät kelvanneet sotaan.

En tiijä, millä keinolla me jääme eloon. Jauhon sekaan laitettiin pottua. Myös heinät kelpasivat meille ruuaksi. Söimme

Toinen Vuonnisen pitkä-Simo, sukunimeltään Kieleväinen vaimoineen. Hän oli syntynyt Vuonnisessa, mutta asui Taivalkoskella Suomessa.

noikkoset, suolaheinät, hukanputket ja paljon muita heiniä ja kukkia. Niistä tuli vatsaan kipuja, yleinen huono vointi ja joillekin kuolema.

Töissä piti käydä joka tapauksessa, jaksoti tai ei.

Lopulta vuonna 1943 jotkut saivat marjoja tai sieniä, jos löysivät. Lapset eivät voineet mennä metsään yksinään. Ympäristössä oli paljon susia sekä kaikenlaisia ryöväreitä.

Näinä evakkovuosina minä en voinut käydä talvisin ulkona, koska ei ollut min-käänlaisia jalkineita.

Aika meni, elää täytyi. Työ oli kovaa, mutta oli myös hyvää mieltä. Kun oli elo korjattu ja viljat puitu, niin kolhoosissa järjestettiin juhla. Juhla järjestettiin puimalassa. Se oli korkein kylän mäki. Se oli puhdas kaikesta roskasta, koska mäellä kävi kova tuuli. Puitu vilja vietiin sieltä säilöön.

Kesä oli lopussa ja syystyöt olivat päättyneet. Ainakin meille nälkäisille se oli unelmaa.

Juhlapäiväksi teurastettiin jokin eläin, oli perunaa, vihanneksia ja tuoretta juu-

ri leivottua leipää. Pitkällä pöydällä oli kaikkea ruokaa. Yhdessä rivissä oli monta pöytää. Kylän väki ja evakot istuivat lavitsoille ja saivat syödä. Syödä!

Lapsia ei päästetty pöytään, lapset olivat vanhempiensa vierellä. Minä piilotelin äitini selän takana ja äiti minulle aina antoi jotakin syötävää. Voi, miten kaikki olikin maukasta!

Lisäksi ympäri pöytää kiersi iso var-sikauha kädestä käteen. Siinä oli inhot-tavan hajuista nestettä. Sitä jokainen joi niin paljon kuin halusi. Kun juoma kau-hasta loppui, sitä laskettiin siihen lisää. Se oli kai kiljua tai pontikkaa, en tiedä. Muis-tan, että äitini ei ainakaan juonut.

Sellainen ruokapäivä oli kerran vuodesa ja kaiketi se oli aina syyskuulla.

Vuoden 1943 syksy oli jo rikkaampi. Sen lisäksi, että oli tuo 200 gramman lei-päannos, itsellä alkoi olla säilössä vähän marjaa ja omaa perunaa.

Teen asemasta käytettiin marjoja sekä mustikan ja puolukan lehtiä. Kahvista ei-vät paikkakuntalaiset tienneet mitään.

Jos äidille muistui mieleen kahvi, hän paahtoi jossain tulella kauraa ja ohraa. Sen jälkeen se piti murskata isolla naulal-la tai petkeleellä astiassa. Jo hop, siinä oli kahvi!

Sokerista ei myöskään ollut mitään ha-jua. Suolaa pidettiin koko ajan säästössä, jotta yksikään muru ei vain häviäisi. Tuliti-kut olivat maan kalleinta tavaraa. Niitä pi-ti pitää piilossa aivan hengen uhalla.

Kun pidettiin tulitaunissa, niin hiillos peitettiin hyvin tuhalla, jotta aamulla sit-ten saatiin taas avattua tuhka ja syytet-tyä tuli hiilistä halkoihin uudelleen pala-maan.

Peseytymässä käytiin kesäisin joessa. Joki oli aina lähellä. Talvisin peseydyim-me altaassa. Kuka lie antanutkaan äidille ison altaan. Vuosina 1943-1944 alettiin evakoille antaa vähän viljaa työpalkoiksi.

Lopulta alkoi tulla tietoja, että alueita on vapautettu. Jokaisen sydämessä syttyi kipinä, joka leimahtaisi heti, jos tulisi tie-to, että Karjala on vapaa.

Sinä syksynä äiti alkoi valmistella kap-säkkiä, johon hän varasi jyviä, jauhoja ja muuta, mitä sai kerättyä. Minä ajattelin, et-tä sinnepä myö taas olemma lähössä...

Minun kysymyksiini äiti virkkoi, että vuotahan, jospa se päivä vielä valkenee. Niin tapahtui ja kohta olimme jo asemal-la.

Nyt ei muuta kuin ilon itku! Mutta illo oli vielä kaukana.

ALMA SAPOŠNIKOVA-TERVONEN

*Tie laskeutuu
alas kylään.
Kuvat Marjuk-
ka Patrakka
1.1.2011.*

Kuujärven Paloniemi, historian hioma helmi

Syyspuolella viime vuonna sattui käteeni Yrjö Jylhän talvisodan tuntojen runokokoelma Kiirastuli. Luin sen heti jälleen kerran. Sen runot sielua soittivat ja säkeet sydäntä viilsivät. Miten kauniisti sotilas kirjoitti joukkojemme tuskan tunnot, sodan julmuuden.

Rintaman rinnalla eli siviilejäkin – myös Kuujärvellä. Yrjö Jylhä kirjoitti jatkosodan aikana legendaksi nousseet säkeet: ”Kuujärven kunnaat, Kuujärven kuu... Järvi kuin simpukan aarre, kylä heimomme vainotun.”

Runoilija katseli Paloniemen kylää, tuota harmaata aarretta, joka minulle uuden vuodenpäivänä näyttäytyi hohtavan valkeana helmenä. Historian unta nukkuva lyydiheimon kylä – kuin toivona yhdestä piipusta nousi savu, yksi lyydi-perhe oli kylässä viettämässä vuoden vaihtumisen juhlaa. Perheen vanhempi polvi taitaa yhä hyvin lyydiä.

Kuujärven alueen keskellä sijaitsevat laaksojärvet, Pitkäjärvi ja Kuujärvi, joka on nimennyt koko alueen. Lyydit olivat

aiemmin rakentaneet kymmenen kylää järvien rannoille ja yhdestoista kylä, Metsöniemi, oli muista selkeästi erillään.

Nyt osa kylistä on talottomia, pelloiksi raivattuja ja pelloitkin ovat jo osin pois viljelyksestä. Novikon kylässä on suuria, osin luhistuneita taloja. Kuujärven rantakylissä Hidniemellä, Tuoskalassa ja Paloniemessä on kesäasutusta, samoin Syrjän kylän parissa talossa.

Lyydiasutus on 30 kilometriä leveä ja 200 kilometriä pitkä kaistale aunuksenkarjalaisten ja äänisvepsäläisten välissä. ▶▶▶

Joku kiva otsikko

Paloniemi on lyydialueen eteläisin kylä. Kuujärvellä on ollut asutusta ainakin 1500-luvulta lähtien. Lyydin kieli on liivin ja vepsän välimuoto, venäläisperäisiäkin sanoja on kieleen mukautunut paljon. Kieltä puhuu muutama sata vanhusta. Lyydiä pyritään nykyisin elvyttämään.

Talot ovat olleet kaksikerroksisia, hirsiä, ajan harmaannuttamia. Osa taloista on ollut varsin suuria, jopa 12 ikkunaa on ollut päädyssä. Läävä ja heinäsarai ovat talon jatkona, mikä lisää rakennuksen suuruutta. Vanhoja taloja on vielä jäljellä, asuttavinakin.

Lyydit viljelivät maata, heinäniityt olivat kilometrien päässä metsässä. Järvet antoivat kalaa, metsä riistaa, marjat ja sienet. Pelto antoi pellavan, lammas villan, teuraat vuodan. Miltei kaikki vaatteet, huonekalut ja työkalut valmistettiin kotona. Praasnikat pidettiin, katrillia tanssittiin, kannel helkkyi, laulu heläji! Paloniemi oli lyydien rauhaisa onnela.

Erityisesti Paloniemessä liikkuessani ajattelen Yrjö Jylhän Kiirastulta. Kuujärven elämä on monta kertaa ollut kiirastulta. Paloniemessä syntynyt Yrjö (Georg) Tabunov kertoi siitä kurimuksesta, jota kommunismiin meno oli.

Hän oli syntynyt vuonna 1924. Hän muisti yhden kirkossakäynnin isänsä kanssa naapurikylässä Syrjässä. Yrjö oli altis kuuntelemaan vanhempien ihmisten kertomuksia tuosta ajasta.

Paloniemestä tuli aluksi kommunistisen järjestelmän kokeilukylä: kodeista vietiin miltei kaikki omaisuus yhteiseen käyttöön. Perustettiin sekä aikuisten että lasten ruokala, joissa sai ruokaa kolmesti päivässä. Kotona ruuanlaittomahdollisuutta ei ollut. Sitten perustettiin kolhoosi, sen nimi oli Toukokuun 1. päivä. Karja ja työkalut otettiin yhteiseen käyttöön. Ruokalut suljettiin. Oli itkua, oli tuskaa ja jopa nälkäkuolemia.

Yrjö Tabunovin vanhempien ikäpolvi muisti Paloniemen Ristanmägellä olleen tsasounan. Sen hävittyä kyläläiset kuitenkin töihin lähtiessään ristivät silmänsä sinne päin kääntyen. Paikka oli pyhä.

Jatkosodan aikana Suomi valtasi Itä-Karjalan - myös Kuujärven. Martti Haa-

Aitoja vanhoja lyyditaloja kuvattuna elokuussa 2008.

vio kirjoittaa: ”Kuujärven kylät valtasi osasto Marttinen jo syyskuun 7. ja 8. päivän välisenä yönä. Nopea, yllätyksellinen operaatio, joka muuten jatkui Syvärin asemalle ja Podporožeen asti, säästi sekä ihmishenkiä että suuria taloudellisia arvoja. Kuujärveläiset kokivat pelkän säikähdysten. Piileskeltyään kaksi vuorokautta metsissä he palasivat täysin koskemattomiin taloihinsa.”

Paloniemen kylässä asui kymmeniä suomalaisia sotilaita. He olivat paikallisen väestön kanssa hyvissä väleissä, saivat ostaa heiltä maitoa kaurapuuroonsa. Lapset olivat ilahuneita saamistaan makeisista. Suomalaiset antoivat myös ruoka-apua tarvittaessa.

Monet veteraanit ovat parin viime vuosikymmenen aikana käyneet katsomassa sota-aikaista asuinpaikkaansa – myös Paloniemeä.

Väestölaskennan mukaan lyydejä oli Kuujärvellä sota-aikana noin 1500: yli 16-vuotiaita miehiä 218, naisia 454, lapsia lähes 800. Aikuiset miehet olivat sodassa ja heitä kaatui paljon.

Suomen hallinnon aikana Yrjö Tabunov

määrättiin Turkuun rakennusmestarin oppiin. Hän palasi sodan loputtua kotiseuduilleen junassa, joka toi inkeriläisiä pois Suomesta. Omiensa silmissä hän oli petturi. Puolueen käskystä 16 ikätoveria nimellään vahvistivat perättömän ilmiannon ja Yrjö sai kymmenen vuoden vankeustuomion – nuoren perheen toinen lapsi syntyi juuri, kun isää vietiin.

Stalinin kuoltua Yrjöanoi armahdusta ja pääsi kotiin. Parempiin rakennustöihin Yrjöä ei uskottu, mutta hän ajoi kolhoosin navettaan karjalle rehua. Yrjö Tabunovin veli oli koulutettu juristiksi, mutta hän katosi sodan aikana. Vanhoina päivinään Yrjö kirjoitti tekstejä lyydiksi ja käänsi evankeliumitekstejä.

Suomalaisten ansiosta kuujärveläisiä ei siirretty pois kotikonnuiltaan. Haavio kirjoitti 27.11.1941: ”Tämä on sotatoimialuetta. Vastikään oli tullut sana, että Kuujärven asukkaat siirretään Säämäjärvelle, pohjoisemmaksi. Par’aikaa lastattiin muuttokuormia ja asukkaat olivat murheissaan ja kauhuissaan. Luokseni saapui silloin opettaja Heikki Klemola, joka pyysi minua vaikuttamaan, että evakuoimiskäsky peruutettaisiin: näiden kylien sijainti syrjässä valtatiestä oli sellainen, etteivät sotatoimet, mikäli joutuisimme Syväriltä perääntymään, voine koskettaa meitä. ... Heti palattuani Kuujärven retkeltä – siis eilen – kiiruhdin Armeijakunnan esikuntaan, etsin käsiini everstiluutnantti Marttisen ja kerroin Kuujärvellä käynnissä olevasta evakuoinnista. Marttinen otti yhteyden kenraali Talvelaan, kenraali tarttui riisuksi puhelimeen ja ilmoitti asianomaiseen portaaseen, että kuujärveläiset saavat jäädä paikalleen.”

Itä-Karjalassa liikkui sota-aikana myös useita tutkijoita. Pääasiassa käsitöitä tutkinut Tyyni Vahter kävi Kuujärvellä ja kirjoitti: ”Miehittäkin Kuujärvellä tultiin toimeen, vieläpä aivan mallikelpoisesti. Taloissa oli riihet ja myllyt siinä missä muuallakin, vaikka työssä apuna olivat ainoastaan pienet lapset. Kaiken kaikkiaan saattoi vain ihmetellä, kuinka sellaisessa raskaassa raadannassa karkeiksi käyneet kädet pystyvät aikaansaamaan niin hienoja kirjonta- ja kudontatöitä.”

Kuujärven lyydien kiirastuli koitti vuonna 1944 suomalaisjoukkojen poistuttua.

Kaikkissa 11 kylässä oli ollut lyydiläinen kyläpäällikkö. Heidät vietiin vankeuteen, yksi hirtettiin Aunuksessa ja ruumis sai roikkua puun oksassa useita päiviä muille opetuksiksi.

Miehityksen aikana ihmiset saivat hoitaa yksityistalouksiaan. Sitten palattiin taas kolhoosiin. 1960-luvun taitteessa Solan kylään perustettiin turkissovhoosi. Etäämpänä olevat kyläläiset alkoivat muuttaa D’ogensuun kylään rakennettuihin kerrostaloihin. Sola on Paloniemen vieressä, joten työmatka oli lyhyt ja kylästä eikä muutettu pois siinä määrin kuin muista kylistä. Maatalouskolhoosi toimi edelleen. Hevosia oli kymmeniä, samoin lehmiä. Peltoa rehun tuottoon tarvittiin paljon.

Alkoi uusi aika, kun olot taas muuttivat 1980-luvun lopulla. Pariin viikkoon turkiseläimille ei tuotu ruokaa. Eläimet lopetettiin ja pari suurta kuormaa kalliita turkiksia katosi. Paloniemeläistenkin täytyi etsiä työtä muualta. Vanhukset siirtyivät tuonilmaisiiin yksi toisensa jälkeen. Mutta kylä on olemassa, se ei ole tyhjää autiota rantaa ja kumpuja, vaan helmenharmaina hymyviä taloja ja kyläjä.

Muutaman vuoden ajan Paloniemi on ollut vain kesäkylä, jossa eletään lomaa viettäen: uiden, kalastaen, perunaa kasvattaen, kasvimaata hoitaen ja asumusta korjaillen. Kesänviettäjät ovat lyydejä, jotka asuvat talven neljän kilometrin päässä D’ogensuun kylässä kerrostalossa. Lisäksi on Aunuksessa, Petroskoissa ja Pietarissa asuvia lyydejä ja venäläisiä.

Paloniemi on se Kuujärven kylistä, joka on miltei jokaisen matkailijan käyntikohde, ihastuksen ja lumoavan innoituksen lähde. Olen monta tuttavaani sinne vienyt ja heidän onneaan katsellut ja kuunnellut.

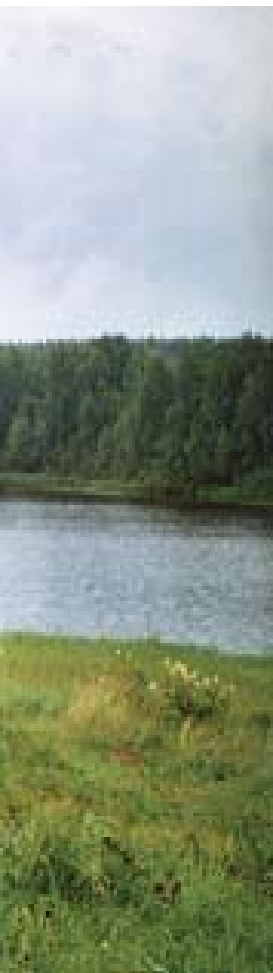
Heidän tunnelmiinsa sopivat säkeet Jylhän runosta:

”Miten autuas iäti olla,
oi järvi, sun huomassas ois
miten vilvasta kuutamolla
sinun laineillas lipua ois!”

Uuden vuoden päivänä katsoin Paloniemen rannalla yli lumisen Kuujärven kulkevia moottorikelkan jälkiä: olisipa nyt sukset, niin hiihtäisin Hidniemeen, tietä hiihtäisin takaisin Tuoskalan, Syrjän ja Solan kautta!

MARJUKKA PATRAKKA

Yksi talo lämpisi Paloniemessä.

Rovani

emi

Talo täyttyi Kalevala-kulttuuriin

Runolaulu, itkuvirret ja joiku olivat teemana Kalevala-pruasniekassa, joka järjestettiin 27. helmikuuta toisen keran Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksessa Helsingissä. Myös muuta ohjelmaa oli talo aivan täpötäynnä kauniina talvisunnuntaina.

Pruasniekassa ei katsottu vain menisyyteen, vaan kerrottiin moni eri tavoin, miten Kalevala, karjalan kulttuuri ja kieli elävät ja vaikuttavat nykyajassa ja tulevaisuudessa.

Tilaisuuden avasi ja terveisiä Karjalasta toi kulttuuriministeri Jelena Bogdanova Karjalan tasavallan Kulttuuriministeriöstä. Hän kertoi mm., että Karjalassa on saatu väestönlaskenta tehtyä ja kohta saadaan tietää aiempaa tarkempi luku, paljonko karjalaisia, vepsäläisiä ja lyydejä Karjalassa on.

- Suammo tiediä, kui äijy Karjalas on karjalan da muijen kielilöin pagizijua. Kielipezis olemmo suannuh hyvie tuolsie.

On paras lahju, ku pienet bunukat pagizevat karjalua. Nygöi perehis jo pagizemmo karjalua, hän sanoi.

Bogdanova kertoi myös hankkeesta, jonka tarkoituksena on saada kaksi- tai kolmikieliset tienviitat tasavallan alueelle.

- Se olizi tärgei dielo. Myö kaikin olemmo yhten linnun lapset. Olemmo kuni pedäjät, joilla on vahvat juuret, tuulissa da vihmoissa myö seizommo, hän siteerasi Jaakko Rugojevia.

Hän lausui myös kiitokset Karjalan Sivistysseuralle, jonka sanoi tekevän ”ylen suurdu ruaduo Karjalan tasavallassa”. Karjalan Sivistysseura, Karjalan Kielen

Lapsille oli tarjolla räsynukketyöpaja, riebutyttipaja. Materiaalit sai ilmaiseksi paikan päältä ja moni vähän isompi-kin ihminen innostui käärimään itselleen nukan, jota ei ommeltu eikä liimailtu vaan sidottiin kokoon.

Mari Rajamaan (kuva) räsynukke syntyi vaivatta ohjaaja Ljubov Mäkisen neuvoin.

rista

Seura ja Venäjän tiede- ja kulttuurikeskus järjestivät myös tämän monipuolisen Kalevala-tapahtuman.

Uhtualta mukaan tulleet Nadja Lutohina ja Valentina Saburova esittivät Karjalaisia lauluja, laulelmiä ja runoja. Valentina sai yleisön lähes hulluuntumaan koskettavan kauniisiin, herkkiin ja toisaalta iloisen reippaisiin lauluihinsa.

Petri Niikko esitteli Nadjan ja Valentinan kotimaisemissa Vienan Karjalassa kuvaamansa multimedian Matkal Kalevalah. Hänen mielestään jo karjalaisten sananparsien rikkaus on suomalaiselle syy matkustaa Vienan Karjalaan.

- Tänä piän siä on jo yheksällä heposella ajanut, kun se oli ollut kovin vaihteleva, hän kertoi esimerkin Karjalassa kuulemastaan.

Runolaulu-Akatemian johtaja Pekka Huttu-Hiltunen kertoi runolaulun merkityksestä kielen ja kulttuurin ylläpitäjänä. Hän mm. lauloi vanhan laulun maailman synnystä, siitä kuinka maailma syntyi sotkan munasta.

- Yli tuhat vuotta syntynyt runolauluperinne on yhteistä kaikille itämerensuomalaisille kansoille, mutta vepsäläisillä sitä ei ole, hän kertoi.

- Karjalaiset säilyttivät runolaulun ja runolaulu säilytti karjalaiset.

Maari Kallberg kertoi vienankarjalaisesta joiusta, joita hän myös esitti kuulijoilleen.

Hänellä ei ole sukuyhteyksiä karjalaisiin eikä lappalaisiin, mutta hän innostui aiheesta kuultuaan petroskoilaisen vieraan joikuesityksiä Helsingissä vuonna 1994.

- Seuraavana syksynä olin jo itse Petroskoin konservatoriolla ja tultuani takaisin osasin ulkoa yhden joiun. Aloin etsiä tietoa. Monet asiat ovat selvinneet, mutta paljon on etsittävää.

Kallbergin toiveena on, että hän pystyisi perhetyämään joikuihin niin perusteellisesti, että hänen esityksensä eivät olisi pelkkiä ulkoa opeteltuja ohjelma-numeroita vaan, että hän pystyisi myös improvisoimaan ja muuttelamaan esityksiään vanhan perinteen mukaan.

Hän kertoi mm. Homan joiusta, jonka päähenkilö on nuori mies, mutta viihtyy itseään iäkkäämmän Iro-lesken luona.

- Nuoret miehet ennen naimisiin menoa kuvattuina ovat yleisiä aiheita joiuisa. Asioista usein vihjaillaan ja käytetään paljon kiertoilmaisuja. Esimerkiksi ulko-

näköä ja luonnetta kuvaillaan vihjaillen, hän kertoi.

Joiulle on myös tyypillistä, että kokonaista tarinaa ei kerrota, vaan pyöritellään yhtä ja samaa asiaa eri sanoin. Tyypillistä on lisäksi, että kaikki sisältö ei koostu kielen sanoista, vaan erilaisista äänneistä, jotka sopivat kokonaisuuteen. Sävelkiekaukset menevät ylös ja alas.

Joikujen tallentamisesta Kallberg kertoi, että Elias Lönnrot kirjoitti muistiin yhden joiun vuonna 1835 ja keräsi 12 joikua vuonna 1837. Myös monet muut Karjala-kävijät tallensivat joikuja matkoillaan. Vuonna 1906 tehtiin ensimmäiset joikujen äänitallenteet Inkerissä.

Armas Otto Väisänen (1890-1969) teki useita retkiä Vienan Karjalaan ja keräsi yli 6000 sävelmää. Joukossa oli joikuja, itkuvirsiä ja runolauluja. Kesällä 1915 hän oli vain 25-vuotias ja kiersi puolitoista kuukautta pitkin ja poikin runomaita.

Karjalan suomenkielinen tv- ja radio-toimitus oli tuonut esitettäväksi mielenkiintoisia elokuvia. Erittäin kiinnostavan näkökulman tarjosi dokumenttielokuva Akseli Gallen-Kallelan tuotantoon, tekijöitä olivat I. Bogdanova, G. Jurjeva, I. Arehovski.

Aiheellisesti dokumentti muistutti, että Gallen-Kallela loi suomalaisen taidegraafikan ja graafisen suunnittelun, vaikka hänet suurista maalauksistaan tunnetaankin. Toki taiteilija myös itse piti Kalevalaa elämäntehtävänä.

Elokuvaesitysten välillä Petroskoin musiikkiopiston johtaja Julia Krylova kertoi Karjalan säveltäjien tuotannosta otsikolla Kalevalaiset motiivit Karjalan säveltäjien musiikissa.

Karjalan säveltäjien tuotantoa tutkinut Krylova sanoi, että vuonna 1935 syntyi Aino-sävellys, josta tuli käännekohta koko Karjalan sävellyksperintöön. Sen jälkeen tehtiin paljon Kalevalan innoittamaa musiikkia.

Tunnetuin Kalevala-aiheinen baletti on Sampo vuodelta 1959. Se oli ensimmäinen Karjalan tasavallassa tehty kansallinen baletti, jonka musiikin on säveltänyt Helmer Sinisalo ja libreton kirjoittanut moskovalainen balettimestari Igor Smirnov. Sampo-baletin kaunis Adagio oli aikoinaan Karjalan TV:n tunnussävel.

AILA-LIISA LAURILA
Teksti ja kuvat

Vuokkiniemi-seuralla onnis

"Santra" - Maija Myllykangas kävi paikajamassa jugendlinnassa

Pihtiielet kävivät taas ahtaaksi Luotsikadun jugendlinnassa, kun seura vietti perinteistä talvitapaamistaan 5. helmikuuta. Paikalle oli saapunut runsaat 30 vuokkiniemitaustaista tai ihan muuten vain Vienan Karjalan historiasta kiinnostunutta henkilöä.

Toimittaja-kirjailija-lyyrikko Maija Myllykangas otti yleisönsä niin kuin vain maaginen esiintyjä kykenee sen tekemään.

Varmasti ilmapiirin sähköistymiseen vaikutti myös kuulijakunnan taustat: joukossa oli meitä Wienan viemiä useampiakin - sukututkijoita ja historianharrastajia - Vienassa syntyneitä ja heidän vunuikoitaan.

Maija Myllykankaan sukujuuret ulottuvat vahvasti Vuokkiniemen pitäjään. Hänen isoäitinsä Nasto Antipin oli Vuokkiniemen kirkolta ja isoisä Huotari Antipin (Pekka Laine) Pirttilahden luonnonkauniista pikkukylästä.

Kirjailija kertoi teoksestaan Äitsemme Vuokkiniemi, joka ilmestyi vuonna 2009. Valitettavasti painos on loppumaisillaan, mutta elämme uuden toivossa...

Runoilija kertoi kirjansa syntyvaiheista laajasti ja värikkäästi. Ihmisten surut, mutta varsinkin ilot on kirjoitettu terä-

vällä ja ymmärtäväisellä kynällä. Kuvitus on ainutlaatuista, kuvia Neuvosto-Karjalan arjesta 1940-50-luvuilla. Kirja on päiväkirja ja samalla matkakertomus ihmismielin ja heidän historiaansa.

Karjalan Heimossakin aiemmin esitellyt kirja kertoo yhdestä ja sadasta vuodesta Vuokkiniemen runokylässä. Kertomus on kunnianosoitus yhä elossa oleville kylän voimanasille, jotka pitivät

Pääkaupunkiseudulakin riittää Vienan ystäviä, joita Maija Myllykankaan esitys kiinnosti kovasti.

ja edelleen ovat voimiensa mukaan pitämässä Vuokkiniemeä paikallaan.

Osa tarinoiden kertojista on jo siirtynyt tuonilmaisiin, mutta kirjassa he ovat yhä vahvasti elämässä ja ruutamassa.

Maijalla oli kiehtova piirre ilmeikkäällä esityksessään - sanat nostivat Luotsikadun huoneistoon kuvamaailman, jota pystyi katsomaan kuin panoraamaa, laa-

Kuvassa vasemmalta kirjailija Maija Myllykangas, Vuokkiniemi-seuran hallituksen puheenjohtaja Marita Paajaste ja vieressä Maritan isä. Taaempänä myhäilevät Sivistysseuran puheenjohtaja Kari Kemppinen ja toimistonhoitaja Irma Lahti.

tunut heimotapaaminen

jakuvaa, joka kulki puheenrytmin mukaan.

(... Mielikuvia tietenkin ruokkivat myös kokoussalin seiniltä myhäilevät Karjalan Sivistysseuran puheenjohtajat ja pöydällä tarkkailevat Alpo Sailon muovaamat kalevalaiset pienoisveistokset...)

Vienan murre ja kirjakieli vuorottelivat ja me kuuntelimme ja ihmettelimme miten ihminen löytääkin ne parhaat

sanat parhaille paikoilleen. Maija itskin myöntää auliisti olevansa velkaa vienataustalleen. Hän on työskennellyt mm. Uhtualla Vienan Viesti-lehteä toimittana jo 1990-luvun alkuvuosina sekä on aikanaan opastellut kesäoppaana turistiloita mm. Pirttilahden termäisillä.

- Äitistemme, se kelpaa minun tähänastisen kirjailuni päätteeksi, hän topakasti tokaisi.

- Sen rakentamiseen olen käyttänyt

kaikkea sitä, mitä maailmalla olen itseäni imenyt. Olen halunnut kirjoittaa sydämelläni ja ihmisten omalla kielellä. En nähnyt viisaaksi edes yrittää käyttää pelkkää vienan murretta, koska murrekirjallisuus on ihan oma - akateeminen - taiteen lajinsa tai pelkkä suoritus.

Yleisö kuunteli hiiskahtamatta kirjailijan esiintymistä, sillä Maijan tarinointi oli enemmän lyriikkaa kuin kuivaa esitelmöintiä tyyliin "miten kirjani ovat syntyneet". Meillä vienalaisilla on usein tapana keskeyttää korkealentoiset esitelmät, mutta Maijaa ei tehnyt mieli lähteä jarruttelemaan.

Mutta sitten kun loppunäytös oli nähty, aplodit tulvivat salissa. Ja sen jälkeen ryhdyttiin innolla pakajamaan.

Keskustelu lainehti Kalevalan alkupeurasta kasakoihin ja Solovetskin kalmis-maihin. Vienan Karjalan historiasta löydettiin virheitä, mutta myös opetuksia tämän päivän elämään suloisessa Suomessamme. Leppoistamisen idea on Vienassa eleä elmetellyt ilman sen suurempaa meteliä jo vuosisadat ja kosinolla otetut ettonehet on vasta löydetty kehittyneissä valtioissa.

Matineasta jäi varmasti kaikille hyvä mieli, ja siellä huomasi olevansa hyvin monesti samaa mieltä muiden kanssa. Ja kuinka tuoreilla, viisailla sanoilla, oikeassa kohdassa ja oikeaa on pakinan-luotuo käyttäen tarinat saadaan elämään. Sama pätee niin kirjallisissa kuin puhutuissa starinoissa.

Vielä lopetellessaan Maija ohimennen kysäisi: "...ai niin, tulinko maininneeksi, että asustelen nykyään Virtain Jäähdyshuoneeseen. Samalla kylällä kuin ammuin Into Konrad Inha (1865-1930), Vienan kävijä ja tarinoiden kerääjä..."

Osa kuulijoista olikin toki kuullut Inhan Kalevalan laulumaille -teoksesta, jonka valokuvat tunnetaan ennen kaikkea alkuperäisinä ja useinkin ainoina originaalitalenteina Vuokkiniemen runonlaulajista ja kansanperinteitäitajista.

Maija Myllykankaasta on kasvanut oivallinen henkilö runoniekkaperinteen säilyttäjien ja tulkitsijoiden pitkään ja elävään kertomukseen.

OSSIPAN ASMO

Haasteottelu lumen keskellä

Kemin kyykkä kuva

Lauantain 19. maaliskuuta kyykkäottelupäivä valkeni meille tutulla tavalla lumisateisena. Minkä riähkän lienemme tehneet, kun ilmojen säätäjä ei meitä aina suosi haasteottelun aikaan. Olemme kokeneet vesisadetta ja tuiskua. Nyt saimme tuuletonta tasaista lumisadetta taivaalta. Se tiesi lumen suomijoille ankaraa työtä.

Kenttää puhdistettiin pelien ja jopa heittojenkin välissä lumikolin ja lapioin. Vaan hymy huulilla ja naurun remakan säestyksellä lensivät kartut heittäjien käsistä. Kartut kierittivät värikkäät kyykät ulos ruudusta heittäjien tarkkojen heitton tuloksena.

Varejoen Petsamolaiset olivat vierasnamme Ajoksen kentällä. Perinteisenä vastustajana panimme jälleen heidän taitonsa koetukselle. Tiesimmehän heidän harjoitelleen keskuudessaan - jaa että mitenkä paljon, no sen oli kertova pelin tiimellys.

Saimme neljä joukkuetta kokoon, tosin jouduimme lainaamaan heille kaksi pelaajaa, jotta heidän vajaan jäänyt joukkueensa saataisiin täyteen. Heiltä oli yhteensä vuoksi jäänyt tulematta "syömähän", kunnioitettu eläkkeellä oleva "sheriffi". No, hänet me kirjoitamme kyllä jäseneksi omiin riveihimme.

Kun joukkueet oli muodostettu ja pelijärjestys huudettu kuuluville, heitti kilpailun tuomari Martti Takalo kyykkämäilän töölättäväksi. Niin lähti luminen peli

mäntymetsäisessä maisemassa käyntiin ja yllämme humisivat tuulisähkön kirkaat langat.

Peli peliltä tilanteet muotoutuivat, lunta suomittiin, kehotuksia huudettiin ja kaiken ylle kajahti useasti naurun remakka. Tauolla olleet joukkueet nauttivat kahvista, voileivistä ja nuotiomakkaroista. Makkaramestareina toimivat erinomaiseen tapaan Kauko Poutiainen ja Pekka Kuusela. Myös yleisö sai nauttia kenttäemäntien tarjoilusta.

Alinoma kyseltiin, kuka johtaa, vaan kirjuri Simo Kannelsuon suu oli sinetöity, vaikka ääneen sanoikin, ettei tiedä. Ja selvisihän se palkintojärjestys ja päästiin ja-

kamaan Kemin City-marketin kauppiaan lahjoittamia palkintoja. Palkintojärjestys muodostui seuraavaksi:

1.Kemin alaosaston ykkösjoukkue 6 / + 57

Inkeri Pesonen, Pauli Timonen, Aarne Nikurautio ja Liisa Kannelsuo.

2.Kemin alaosaston kakkosjoukkue 4 / + 12

Naimi Laine, Paula Nikurautio, Jukka Maronen ja Ermo Halttu.

3.Varejoen kakkosjoukkue 2 / + 11 (kemiläisillä täydennettynä) Pentti Kola, Arja Rensujeff, Simo Kannelsuo ja Matti Kotkansalo.

4.Varejoen ykkösjoukkue 0 / - 43

Alvi Rensujeff, Juha Volotinen, Marjatta Kola ja Maija Ekorre.

Ajoksen nuorisotalon viihtyisässä lämmössä kertailtiin kiistan yksityiskohtia ja nautittiin emäntien tarjoamia eväitä. Luovattiin taas vuoden päästä iskeä yhteen ja toistaa palkintojärjestys. Siihen kyllä Varejoen Petsamolaiset esittivät erivän mielipiteen. Noh, hymyissä suin toivotimme hyvät kotimatkat, varmana siitä, että kukin tahollaan jatkaa kyykkäharrastusta.

mt

KUVATEKSTI:

Kenttää puhdistettiin pelien ja jopa heittojenkin välissä lumikolin ja lapioin. Vaan hymy huulilla ja naurun remakan säestyksellä lensivät kartut heittäjien käsistä lumipyryssäkin.

Anni Popova<

Paanajärven Anni,
Anni Popova

Merkittävä karjalainen kulttuuripersona Anni Popova (o.s. Mäkuskhina) menehtyi 4. helmikuuta 82-vuotiaana Paanajärven kylässä äkilliseen sairauteen. Hän oli syntynyt Jyskyjärvenissä 12.6.1928. Lapsena hän tutustui synnyinkylänsä merkkihenkilöön Aleksandra Dobrininaan, joka toi tomaatinviljelyn ja koristekasvit Karjalaan. Tämän perinnön hän siirsi myöhemmin Paanajärveen, jonne hänet lähetettiin opettajaksi suomenkieliseen kouluun 1940-luvun lopulla.

Jo sodan aikana hän oli aloittanut opiskelun Puudossissa evakossa olleessa opettajaopistossa ja valmistunut Petroskoissa pari vuotta sen jälkeen. Pian Paanajärveen muutettuaan hän avioitui Vasili (Vaske) Popovin kanssa, joka toimi neljä vuosikymmentä uittomestarina Vienan Kemijoella.

Anni Popovasta kasvoi hyvin pian Paanajärven kylän keskushenkilö, jonka sanalla oli painoa. Opettajan työ keskeytyi kolmen tyttären peräkkäiseen syntymään. Palattuaan työelämään hänet nimettiin kulttuuritalon emännäksi.

Tässä tehtävässään hänestä tuli legenda. Kylän kulttuuritoiminta oli vireää. Hän organisoi kylään monenlaista ohjelmatoimintaa. Myös tasavallan kulttuurilaitosten esiintymisvierailut olivat toistuvia. Petroskoin Suomalaisen Teatterin tuonaikaiset vielä elossa olevat näyttelijät muistavat Paanajärven vierailut kohokohtina kier-

tueillaan. Anni Popovan järjestelykyky ja vieraanvaraisuus sekä hänen suorittamansa yleisön valmentaminen vastaanottamaan kulttuuritarjontaa tekivät vaikutuksen kulttuuriammatilaisiin.

Kulttuuritalo, ”klubi”, ei järjestänyt ohjelmaa pelkästään kylässä, vaan sen emäntä liikkui veneellä pitkin Kemijokea viiden kirjallisuutta ja lehtiä uittotyöläisille, sinne missä he milloinkin vastualueellaan työskentelivät. 1960-luku oli niin Annille kuin koko Paanajärven kylälle elämän kulta-aikaa.

Sitten kylän ylle lankesi uhka. Se aiottiin hukuttaa voimala-altaaseen. 1970-luvun alussa kylään asetettiin rakennuskielto. Asukkaita houkuteltiin muuttamaan pois. Monenlaisia painostuskeinoja käytettiin, mutta kyläläiset eivät halunneet menettää kotiseutuaan. Alkoi viivytystaistelu, joka kesti kolme vuosikymmentä, kun neuvostoaikana valtio ei löytänyt riittävästi varoja Valkeakosken voimalan rakentamiseksi.

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen uhka nousi taas vireille, mutta kansainvälisen yhteistyön välityksellä Paanajärvi on lopullisesti pelastunut hukkumiselta. Kylän säilyttämisen puolesta käydyssä kamppailussa Anni Popovalla oli ”kylän sieluna” ratkaiseva rooli. Hänen toimintansa on tuttua myös suomalaisille Lasse Naukkarisen kaksituntisen televisiossa monta kertaa esitetyn dokumenttelokuvan Paanajärven Anni välityksellä.

Sen jälkeen kun Paanajärven kylään asti ulottuvia kulttuurimatkoja ryhdyttiin järjestämään, monet niin suomalaiset kuin kansainvälisetkin turistit ovat saaneet mahdollisuuden tavata Vienan suurta kulttuuripersonallisuutta Anniä. Poikkeuksetta hän teki suuren vaikutuksen tapaamiinsa ihmisiin. Muisto hänestä jää pitkään elämään sekä karjalaisiin kertomuksiin ihmisen vaikuttamisen mahdollisuuksista että hänet kohdanneiden ihmisten mieliin.

MARKKU NIEMINEN

Kirjoittaja on Anni Popovan pitkäaikai-

Irma Mäkelä

Irma Mäkelä
Isosakyrössä

Irma Mäkelä (s. 21.12.1929) kuoli Isosakyrössä 28.1.2011. Irma oli vuokkiniemäläistä sukua, isä oli Skottilan Jyrki (Yrjö Mäkelä) ja äiti Sepän Okahvie (Agafia Loginon) Vuokkiniemen Sepäntermältä. Irma syntyi Pohjanmaalla, mutta karjalaisen ”puapon” avustuksella. Hän varttui karjalaisyhteisössä, joka kaksikymmentäluvulla rakentui Etelä-Pohjanmaalle Tanner ja Manner Oy:n ja Yrjö Mäkelän vaatetustehollisuuden ympärille. Irma jäi aikuistuttuaan kotiin pitämään huolta karjalaisen suurperheen taloudesta ja sitten vanhenneista vanhemmistaan.

Helmi Virtaranta kirjasi päiväkirjaan havaintoja Virtarantojen haastattelukäynnistä 1956: ”Tyttö hoitaa talouden koko suurperheelle ja kertoi että hänen pöytänsä istuu 16 henkeä omaa väkeä ja vieraat päälle ja niitä on alituisesti.” Karjalainen vieraanvaraisuus olikin Irmalle tyyppillistä.

Viime vuosinaan Irma harrasti senioripolitiikkaa, osallistui vapaaehtoistyöhön sotainvalidien hyväksi ja lausui runoja paikallisissa tilaisuuksissa. Irmann kutoimat sormikkaat, sukat ja villatakit lämmitivät sukulaisia ja tuttavuuksia paitsi Suomessa myös Kreikan ja Italian koleissa talvissa. Hän muisti tarkasti laajan sukunsa ja Vienan Karjalasta 1920- ja 1940-luvulla siirtyneiden ihmisten vaiheita samoin kuin äitinsä kertomia vuokkiniemäläisiä satuja ja runoja. Hän käytti mielellään Vuokkiniemen murteen hauskoja sanoja ja vivahteita erityisesti serkkunsa Kerttu Pessin kanssa jutellessaan ja piti vanhemmiltaan saamaansa henkistä perintöä suuressa arvossa.

JYRKI MÄKELÄ

Emeritusprofessori
Alpo Räisänen

Luin Ylä-Kainuu-lehdestä koskettavan suruviestin: professori Alpo Räisänen oli menehtynyt yöllä toisena päivänä maaliskuuta. Kirjailija Jalo Heikkinen kertoo muistokirjoituksessaan Räisänen tasan kuukautta aikaisemmin Suomussalmella pitämästä esitelmästä Miten minusta tuli professori. Heikkisen mukaan tuo esitelmä oli ollut kuin aavistamaton, lämmin hyvästijättö kotiseudulle.

Minä tapasin Alpo Räisänen viimeksi vuonna 2006 Joensuussa lahjoittaessani hänelle kirjani Ladaa ostamassa arvosteltavaksi. Tarinoidessamme torin kulmalla hän herkistyi muistelemaan menneitä.

Opintiensä ensi askeleet hän otti Piispajärven kansakoulussa, missä opettaja Siiri Luukkonen, myöhemmin muistelukirjallaan Korpi opettajana tunnetuksi tullut, opetti hänet lukemaan. Jatko-opinnot tuottivat kuitenkin suuria ongelmia, koska isä ehdottomasti epäsi poikansa keskikouluun menon. Häntä olisi välttämättä tarvittu työssä kotona. Omin luvin poika silti lähti kirkolle ja selviytyi pääsyttökinnossa. Elettiin vuotta 1949, jolloin Suomussalmen kirkonkylään oli juuri perustettu kunnallinen kokeilukeskikoulu. Ilmainen opetus teki mahdolliseksi varattomien, lahjakkaiden oppilaiden opiskelun.

Ensimmäisen syyslukukauden poika asui kirkon lähellä Kiantajärven rannalla Kusti Keräsen pikkuruuisessa mökissä. Varmaan silloin tarvittiin sitkeyttä ja siisua, koska koti suhtautui nuivasti pojan opintoihin. Vasta joulun jälkeen juuri valmistunut koulun asuntola silotti suuresti opintietä. Kun poika alkoi opinnoissaan menestyä, isänkin suhtautuminen häneen muuttui.

Alpo opiskeli keskikoulussa minua kahda luokkaa ylempänä. Eräs opettajista, ylioppilas Heikki Korhonen, oli todellinen kasvattaja. Vaikka hän oli matemaatikko,

osasi hän opettaa muutakin kuin algebran kaavoja ja fysiikan ihmeitä. Hän oli liikuntaihminen, teki kanssamme partiopoikatyötä, luki joskus tunnilla itkien Raamattua, osasipa Leinon runot lähes ulkoa.

Oivallinen, monipuolinen opetus kantoi myös Alpon kohdalla hedelmää. Missäpä muualla hän olisi innostunut liikunnasta ja kielestä kuin koulussa. Kuulin kerran Alpon kirjoittamia runoja opettajani lausumina. Vieläkin muistan, kuinka tämä kielimiehen alku talsi kevätrospuutossa kotiinsa seitsemän peninkulmaisen matkan pääsiäislomalle mennessä. Silloin sitä ei silti pidetty suurena ihmeenä.

Tästä samaisesta koulumme opettajasta tuli myöhemmin seismologisen laitoksen johtaja Helsinkiin. Eläessään hän esiintyi televisiossa aina maanjäristysten yhteydessä. Heikin innostamana Alpo ja monet muut lahjakkaat nuoret lähtivät jatkamaan opintoja eri lukioissa. Lauttakylän lukiosta tuli Alpon opinahjo. Hänen opintojaan rahoitti Suomussalmella toiminut kaukonäköinen Bössin lääkäripariskunta.

Yliopisto-opinnot johtivat miehen tutkimaan Kainuun murteita ja nimityksiä. Vuosia hän kierteli raskas nauhuri selässään ympäri Kainuuta haastatellen aitoja murteen taitajia. Koska hän oli itse syntyperäinen kainuulainen, osasi hän kohdata haastateltavansa ja heihin samaistua. Ihmisten oli helppoa hänen kanssaan ryhtyä puhumaan ja vastaillemaan. On sanottu, että Räisänen pelasti näin talteen kansan puhutun kielen.

Aineiston pohjalta syntyivät väitöskirja Kainuun murteiden äännehistoria I. Vokaalisto vuonna 1972, ja sen jatko Kainuun murteiden äännehistoria I. Konsonantisto vuonna 1998. Väitöskirja ynnä muut tieteelliset julkaisut ovat kohottaneet hänet maamme murteen tutkijoiden eturiviin. Kun tiedämme, millaisista lähtökohdista Alpo Räisänen ponnisteli sitkeästi suomalaisen kielitieteen huipulle, voimme hyvällä syyllä kutsua häntä toiseksi Lönnrotiksi kuten Kainuussa häntä kutsutaankin.

Professori Alpo Räisänen syntyi 25.2.1935 Suomussalmella ja kuoli 2.3.2011 Joensuussa.

VEIKKO HUOTARINEN

Eino puustinen Skann

Eino Puustinen
Kemissä

Eino Puustinen on päässyt matkallaan perille. Hänen kilvoittelunsa tässä maallisessa elämässä päättyi 20. joulukuuta 2010. Eino oli syntynyt Lapinlahdella 9. syyskuuta vuonna 1923. Hän kasvoi nuorukaiseksi tutussa naapurin talossa, koska jäi jo lapsena orvoksi.

Lapinlahti ei ilmeisesti tarjonnut nuorelle miehelle tarpeeksi mahdollisuuksia, koska hän 22-vuotiaana vuonna 1945 nosti repun selkäänsä ja lähti muualle. Hän matkusti leivän saantiin Kemiin Veitsiluodon tehtaille. Heti alussa hän kiinnostui tiilien pinoamisesta ja niinpä Veitsiluodon rakennuspuoli sai hänestä osaavan muurarin. Eino työskenteli muurarina useasakin paikassa.

Hänelle kävi aivan samoin kuin monelle muullekin suomalaisnuorukaiselle Veitsiluodossa. Hän törmäsi Seurojentalolla karjalaiseen Annikki-tyttöön. Avioliitto solmittiin 1940-luvun lopulla ja se kesti Einoon poismenoon asti.

Koska talvet olivat muurarille Kemissä hiljaisia, nosti Eino taas reppunsa ja Annikkinsa pykälään. Helsinki tarjosi muurarille ja hänen vaimolleen aivan toisenlaiset työmahdollisuudet. Oli tiiltä, laastia ja työmaita, missä rakentaa uutta tiiliseinää. Eino oli nostamassa pystyyn monia tunnettujakin rakennuksia. Pidettynä työntekijänä hänellä oli aina töitä.

Vuosikymmenet kuluivat pääkaupungissa. Eino muurasi myös perheelleen oman talon, johon vaimon ja pojan oli turvallista muuttaa. Eino rakkain harrastus oli puutarhan hoito. Kotipiha oli oiva paikka toteuttaa hortonomisia haaveita. Eino voitti ensimmäisen palkinnon myös taidoistaan puutarhahoidossa.

Karjalaisuus tarttui lujasti savolaismieheen. Eino ja Annikki olivat monella ta-

valla mukana Karjalan Sivistysseuran toiminnassa.

Kun Eino jäi eläkkeelle, nostettiin taas reppu selkään ja palattiin Kemijokivarteen ansaittua lepoa viettämään. Annikki ja Eino asettuivat kauniille joenrantatontille Ylipaakkolaan. Hortonomi-Eino loihti sielläkin luonnosta maiseman, jossa silmä viihtyi. Kemin alaostaston toiminta oli luonnollinen jatke pariskunnalle monien vuosien ajaksi. Kun Einon terveys alkoi heiketä, niin kontti nousi taas selkähä tuli muutto Kemin Keskuspuistokadulle, jossa Eino eli elämänsä loppuvuodet.

Monet kerrat tämänkin starinan kirjoittaja istui heidän viihtyisässä kodissaan matkaten muistelusten kautta milloin murararien telineillä, milloin Veitsiluodon ja Rytikarin karjalaisyhteisöissä. Ihmeekseni huomasin, että ikäerosta huolimatta oli monia yhteisiä tuttavuuksia ja muita teki-joita.

Vaan nyt on Eino tuonilmaisissa, meille jäivät vain kultaiset muistot ja yhteinen huoli, miten Annikki selviää yksinään. Uskon hänen selviävän, kun yhdessä huolta pidämme.

Ole iäti muistettu poismennyt jäsenemme Eino!

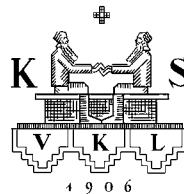
MARTTI J. TAKALO

Urvoisille Uvustajille ja Umoittajille!

Paikkakunnan oloja koskevia kirjoituksia ja uutisia kaikista seuduista Karjalasta otetaan kiitollisuudella vastaan Karjalan Heimossa painettavaksi ja kehoitetaan jokaista kynään kykenevää kansalaista niitä hyväntahtoisesti lehdelle työntämään.

Liikemiehiä, jotka ovat asiallemme myötätuntoisia pyydämme ilmoituksilla kannattamaan lehteämme. Ilmoitushinnat konttoristamme tai mediakortista www.karjalanheimio.fi -osoitteesta.

Tilan puutteen takia toimitus varaa oikeuden jättää kirjoituksia seuraaviin numeroihin.

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Konttorimme on avoinna tiistaina ja
torstaina klo 10-15, puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi

Karjalan Heimio

Haluatko kertoa
muille jotakin
karjalaisuudesta?

Kirjoita juttu Karjalan Heimioon!

Seuraavaan Karjalan Heimioon tarkoitettun aineiston on oltava päätoimittajalla viimeistään lauantaina 2. huhtikuuta.

paatoimittaja@karjalanheimio.fi

Tervetuloa karjalan kielen ja kulttuurin kurssille Kuusamoon 4.-10.7.2011

Kurssi on avoin ja tarkoitettu kaikille, jotka ovat kiinnostuneita varsinaiskarjalan (vienan) kielestä ja itä- ja rajakarjalaisesta kulttuurista.

Lisätietoja ja ilmoittautumisohjeet:

www.karjalansivistysseura.fi > Ajankohtaista
Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä.

Tervetuloa- yksin tai yhdessä!

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Ilmah piäzi enzimäine ka

Karjalazen foklouran disku

••• Mennyt vuvven lopus piäzi ilmah Folkloristi kentällä -nimine disku, kudai on omistettu tundi-
ietun tutkijan Viktor Jevsejevan 100-vuozipäivä-
le. Tämä tiedomies enämbän 30 vuotta (vuozi-
nu 1930-1966) kävyi Karjalan eri kyläh da keräi
sil aigua eläviä rahvahanrunohuttu.

Tutkijua enämbäl kiinnostettih Suv-
Karjal, Anuksen, Priäžän da Kondupoh-
jan piirit. Nämmä uput hänel oli käydy
ristin-rästin jallai dai ajeltu pyöräl. Toi i
tukimusmatkat oldih kuuloin lugh, ke-
ral tutkijal oli vaiku tukku bumuagua da
kynä. Konzu tiähtel olijat tetratit oldih
kirjutettu loppussah, hoduh mendih pa-
loikse leikatut plakuaat.

Kuvatekstu:

Tundiettu folkloristu Viktor Jevsejev keräämäs materjualua tverin-karjalazilluo heinarren aigua.

Kuvatekstu 2:

Valentina Mironova on kerännyh materjualat diskah da luadi pienen kniigazen, kudamas ollah diskan pajoloin da suarnoin sanat, net ollah karjalakse.

Kuvatekstu3:

Karjalan suvimuat Jevsejeval oli ristin-rästin käydy jallai da ajeltu

Tänäpäi nenne kiirehel kirjutetut suarnat da runot ollah suurennu uardehennu meile kaikile. Vie enämbän myö voimmo kiittää Viktor Jevsejevua nauhale kirjutettulois materjualois. Jo sil aigua tiedomies ellendi, gu hyvä olis suaha parembien pajattajien iänet plastinkoile. Sithäi tulii sugupolvi kuulou myös rahvahien pajatandua da sanelendua. Sendäh Viktor Jevsejev ku ui linnah nerokkahii kyläläzii da kirjutti heidy magnitofonale.

Pitkän aigua tämä ainehisto oli ruokos Kielen, literatuurin da histourien Fonogrammarhiivas, harvu kel oli mah-to kuunnella sidä. Ei ammui instituutan arhiivan rahvas ruvettih luadimah rahvahanrunohuon materjualoin elektronversiet.

Nygöi ei pie varata, gu nauhu rebiey libo palazikse menöy. Tiettäväine, ei jogahizel ole aigua kävvä arhiivah kuundelemah sidä, midä pidäy. Toizekse, ei arhiivalgi ole mahtuo ottua kaikkii vastah da luadie koupleloi. Sendäh oigiennu päätöksenny on diskoin luadimine.

Enzimäzeh uassuhizeh diskah on kerätty karjalan rahvahanrunohuon erilastu žanrua: eepillizii runoloi, itkuvirzii, joiguloi, suarnoi, lyyrizii pajoloi, baijutus-pajoloi, piirileikkilöi, astuškoi, hora-pajoloi. Viktor Jevsejevan kirjutetus ma-

terjualas tuli toven karjalazen folklooran antolougii. Diskal kuuluu livvin dai vienankarjalan paginluaduu.

Joga diskan kanzih on pandu pieni kniigaine, kuduas ollah diskal kirjutettuloin pajoloin sanat da suarnoin tekstat.

Tämä enzimäine karjalazen foklooran disku on luajittu kahten laitoksen väil: Karjalan tiedokeskuksen Kielen, literatuurin da histourien instituutan da Suomen Juminkeko-kultuurufondan. Tämän periaä disku on suadavis kui Karjalas, mugagi rajan toizel puolel.

Diskan materjualoi voibi käyttää karjalan kielderä da karjalastu kultuurua suvai ijat rahvas, suuri abu sit voi olla myös opastajile. Disku on myödävänni Kielen, literatuurin da histourien instituutas, kiirehtäkkiä suaja se omakse.

Viktor Jevsejev (13.7.1910–12.12.1986)

- Enimät ruadovuvvet mies ruadoi Karjalan tiedokeskuksen Kielen, literatuurin da histourien instituutas.

- 1930-vuozil Jevsejev rubei tutkimah karjalazien rahvahanrunohuttu.

- Vuvennu 1940 nägi päivänvalgien enzimäine hänen luajittu folklooran kirjokogomus Sampo.

- Tämän jälles piästih ilmah Jevsejevan kirjat: Runot da histouriellizet pajot (1946), Arhippa Perttuzen vallitut runot (1948), Karjalan folklooru (1948), Kar-

jalan eepizet pajot (1950), Kaksi ozaine Karjalan rahvahan runot -kirju (1976, 1980), Karjalan rahvahan poettine tuotando (1981), Karjalan rahvahan eepossu (1985).

- Vuvennu 1994 tutkijan kuolendan jälles piästettih ilmah kaksiozaine kirju Karjalas-suomalaine rahvahalline eepossu.

- Vuvennu 1958 Jevsejev väitti filolougien douhtorikse. Hänel on painettu enämbi viittykymmendy tutkimustu-tiedokirjoih da žurnualoih.

- Jevsejev myös kiändi karjalazien suullistu perindyö ven'akse.

- Viktor Jevsejev oli Karjalan nevvos-totazavallan arvostettu tiedoruadai, Kalevala-tiedoseuran da Suomalazen Kirjallizuon Seuran liittolaine, monien palkindoloin suannuh.

VALENTINA MIRONOVA

Ruado rattabile pandu

Kielen, literatuurin da histourien instituuttu da Juminkeko-fondu luajittih enzimäine karjalazen rahvahanrunohuon disku.

*Kunniakirjan saivat kerähdössä
Ilmari Homanen, Vieno Kettunen
ja Anna Vlasova.*

Karjalan kerähdö päätti muutoksista

Karjalan Rahvahan Liiton ruorissa kaksi vuotta toiminut ja Oma Mua -lehden päätoimittajana työskennellyt Natalja Sinitskaja halusi luopua puheenjohtajuudestaan. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Jelena Migunova, joka on työskennellyt useita vuosia Oman Muun toimituksessa ja on tällä hetkellä Nataljan sijaisena lehden päätoimittajana.

Ratkaisu tehtiin Karjalan Rahvahan Liiton vuosikokouksessa, joka pidettiin 20. maaliskuuta Petroskoissa perinteisesti Lönnrot-koululla.

Jelena kertoi ensi töikseen päivittä-

vänsä liiton säännöt yhdenmukaisiksi federaation nykyainsäädännön kanssa. Muutoin liiton toimintalinja säilyy samana painottuen kielen ja perinteiden säilyttämiseen.

Tilaisuutta kunnioittivat läsnäolollaan Karjalan tasavallan kulttuuriministeri Jelena Bogdanova, kansallisuuspolitiikan komitean puheenjohtaja Andrei Manin sekä kansanedustaja Anatoli Grigorjev. Karjalan Sivistysseurasta olivat läsnä puheenjohtaja Kari Kemppinen ja Ilmari Homanen. Kari Kemppinen toi seuran terveiset karjalaisille ja luovutti tuliaisinaan Mauri Kunnaksen karjalankielisen

Koirien Kalevalan.

Karjalan Rahvahan Liitto kutsui Ilmari Homasen kunniajäsenekseen tunnustuksena hänen karjalaisten hyväksi pitkään tekemästään tuloksellisesta työstä. Muut kunniajäsenyyden saaneet olivat Vieno Kettunen, Anna Vlasova, Zoja Saveljeva ja Ljudmila Markianova.

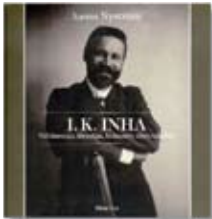
Tilaisuuden musiikillisesta annista vastasivat Oma pajo -kuoro sekä Vesaset-nuorten ryhmä. Lopuksi nautimme tsajut asiaan kuuluvine leipomuksineen juhlasalin vieressä sijaitsevassa karjalaisessa gornitsassa.

SEPPÖ TUOMI

Lukemattomia kirjauutuuksia!

ILMARI KIANTO

Korpikirjailijan elämä. Eero Marttisen kirjoittama Ilmari Kiannon (1874–1970) koko elämäkerta, joka perustuu suurelta osin Kiannon omiin teksteihin, päiväkirjoihin, kirjeisiin sekä haastatteluihin. Sid. 279 sivua. **28 €**

I.K. INHA

Valokuvaaja, kirjailija, kulttuurin löytöretkeilijä. Aamu Nyströmin kirjoittama suuren kulttuurivaikuttajan kiehtova elämäntarina. Sid. 271 sivua. **26 €**

VIENAN SYDÄN

Kirjoittaja Tuomo Pirttimaa ja valokuvaaja Paavo Hamunen. Puhuttelevien kuvien ja lämminhenkisen kerronnan luoma mystinen kuvateos rajan takaisesta maailmasta. Teoksessa korostuvat perinteet, yksilöt ja kohtalot. Sid. 144 sivua. **30 €**

RUNOTROPPI

Rytmilauluja tähän aikaan. Petri Niikon toimittama kokoelma laadukasta uutta kansanrunoutta. Sid. 144 sivua. **20 €**

LEHTIKUUSEN ALLA

Matka itäisen Karjalan luontoon ja kulttuuriin. Helsingin yliopiston metsätieteiden laitoksen julkaisema teos retkestä Fennoskandian itärajoille 2009. Teoksessa retkeläisten havaintoihin ja kirjallisuuteen perustuvia teemoja Karjalan luonnosta ja kulttuurista. Nid. 212 sivua. **20 €**

Tilaukset voit tehdä nettisivujemme kautta osoitteessa www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Kirjamyynä Postimaksut eivät sisälly hintoihin.

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry

Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
toimisto@karjalansivistysseura.fi
Puhelin (09) 171 414, toimisto on
avoinna tiistaina ja torstaina klo 10-15

Sari Heimonen
jatkaa Lesosten
seuran johdossa

Sukuseura Lesonen ry:n vuosikokous pidettiin sunnuntaina 13. maaliskuuta Utajärven Osuuspankin tiloissa. Sukuseuran hallituksessa jatkavat edelleen Ulla Lesonen Sotkamosta, seuran sihteerinä Maarit Arola Lumijoelta, jäsenrekisterinhoitajana Reino Lesonen Hangosta, Veikko Lesonen Oulunsalosta, Santeri Lesonen Venehjärveltä, Jouni Lesonen Kajaanista varapuheenjohtajana sekä uutena hallituksen jäseneksi tuli seuran rahastonhoitaja Pekka Lesonen Lahdesta. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa Sari Heimonen Muhokselta.

Lesosten 1-vuotisjuhla järjestetään Uusi Seurahuone -ravintolassa Oulussa lauantaina 21. toukokuuta alkaen klo 14.00. Sukujuhlan ohjelmassa on mm. esitelmä suvun juurista ja dna-tutkimuksista, kanteleensoittoa ja karjalaisia laulesityksiä. Suvun kotisivuilta www.lesonen.fi saa News-osastolta lisätietoa ohjelmasta, majoittumisesta ja aikatauluista.

Ilmoitus

KESÄN 2011 VUOKKINIEMEN MATKA

Vuokkiniemi-seuran perinteinen matka Vuokkiniemeen järjestetään 29.7.-2.8.2011. Lähtö on Kajaanista perjantaina 29.7.2011 noin klo 15.00 ja paluu tiistaina 2.8. iltapäivällä Kajaaniin.

Matkan hinta on 120 euroa, johon sisältyy bussikuljetus Kajaani-Vuokkiniemi-Kajaani ryhmäviisumi matkavakuutus (pakollinen)

Majoituksen voi varata seuran kautta joko perheeseen tai kaupallisen matkailuyrittäjän majoitukseen. Majoituksen hinta on perhemajoituksessa noin 30-40 euroa/yö/hlö. Tarkat hinnat vahvistetaan ennen matkaa.

Matkalla on mahdollisuus osallistua mm. pruasniekkaan, opastettuun kyläkiertokseen, tutustua kouluun, vanhainkotiin ja museoon, katsastaa kylätalo sekä tietysti nauttia kauniista maisemista tsärkällä ja Kuitin rannoilla. Järjestämme retket Venehjärvelle sekä Pirttilahteen, mikäli sää sallii. Matkalle tarvitset passin ja viisumin. Passin tulee olla voimassa vähintään 6 kuukautta matkan jälkeen. Matka maksetaan Vuokkiniemi-seuran tilille 15.7.2011 mennessä. Ilmoittautumiset matkalle viimeistään perjantaina 24.6.2011 Tuula Takamäelle (HYPERLINK "mailto:tuula.takamaki@kolumbus.fi" tuula.takamaki@kolumbus.fi tai gsm 0407193201, mielellään iltaisin).

Kerro ilmoittautuessa

- omat yhteystietosi (nimi, osoite, puhelinnumero, sähköposti)
 - tarvitsetko majoituksen ja haluatko perheeseen/kaupalliseen majoitukseen
 - osallistutko ryhmäviisumiin
- Saat matkaohjelman ja tarkemmat tiedot matkaan liittyen ilmoittautumisen jälkeen.

UUTISIA

Julkaisusarja
tuottaa aineistoa
kielipesille

Pienille lapsille tarkoitetuista kirjoista ja opetusaineistoista on ollut kova pula sekä Suomen että Venäjän karjalaisalueilla. Karjalan Kielen Seura on ryhtynyt julkaisemaan lastenkirjoja ja opetusaineistoja erityisesti karjalankielisiä kielipesiä varten.

Ensimmäisenä ilmestyi Mikko Kuisminin kirjoittama ja Maria Kähärin kuvittama Niina Nieglikon sygyzy (Niina Siilin syksy). Tämä kaunis lastenkirja kertoo siiliperheen valmistautumisesta talven viettoon. Se on myös kertomus ystäväydestä ja toisten auttamisesta.

Teoksen kielentarkastuksesta ovat huolehtineet Ljudmila Markianova, Martti Penttonen ja Ritva Lampivuo. Taiton on tehnyt Tuovi Laine. Niina Nieglikon sygyzy ilmestyy Suomen Kulttuurirahaston taloudellisella tuella.

Kielipesien lisäksi lastenkirjoja ja aineistoja voi tietysti käyttää myös karjalaisissa kodeissa ja lasten kielikerhoissa.

Karjalan lennot
alkamassa uudelleen
Helsingistä

Finncomm Airlines aloittanee säännöllisen lentoliikenteen Petroskoin ja Helsingin välillä lähiaikoina. Lentoja tehtäisiin suunnitelman mukaan lauantaisin ja sunnuntaisin. Neuvotte-
luja on reitistä käyty pitkään.

Maaliskuun puoliväliin asti Petroskoin ja Helsingin välillä matkustajia kuljetti Severstal-lentoyhtiö, joka ilmoitti lentojen lakkauttamisesta vähäisen myynnin takia. Yhtiö lensi viimeisen kerran 16. maaliskuuta.

Petroskoin lentoaseman tiedotteen mukaan etenkin Petroskoista Helsinkiin matkustetaan lentokoneella liian vähän. Lipun hinta on koettu liian kalliiksi.

Karjalan tasavallan päämiehen Andrei Nelidovin mukaan lentoreitti Petroskoista Helsinkiin on kuitenkin edelleen Karjalan lentoliikenteen kehittämisen tavoitteena.

Karjala toivoo
tietä Kižiin päin

Karjalan tasavalta haluaa rakentaa kunnollisen tien, jota pitkin pääsisi ympäri vuoden Karhumäen piiristä Äänisen rannalle, lähelle Kižin ulkomuseosaarta.

Tämä oli maaliskuussa esillä neuvotteluissa, joita Karjalan tasavallan päämies Andrei Nelidov kävi Moskovassa Venäjän kulttuuriministeri Aleksandr Avdejevin kanssa. Ministeri lupasikin tukea tiesuunnitelmille.

Neuvottelujen yhtenä aiheena olivat Kižin ulkomuseon kehittämisongelmat. Hankkeen toteuttaminen vaatii melkoisia rahallisia sijoituksia, mutta Nelidovin mukaan keskusvalta lupaa osoittaa Venäjän budjetista tarvittavat varat.

- Ministeri vakuutti, että korvamerkitty rahasumma on luvassa. Ministerikin on sitä mieltä, että Karjalan tasavalta on Venäjän luoteisvyöhykkeen etevimpiä alueita ja että aluetasavallan kulttuurin kehittämiseen tulisi kiinnittää suurta huomiota.

Venäjän kulttuurin kehittämisohjelmaan hyväksytään myös muuta Karjalan tasavaltaa koskeva hanke. Tasavallan kansalliskirjaston rakennuksen restauroimiseen saadaan valtakunnallisen tavoiteohjelman varoja. Noin 50 miljoonaa ruplaa on jo tiettävästi tullut kirjastorakennuksen kunnosta-

Minne mennä?

TAPAHTUMAKALENTERI

TOUKOKUU

James päällä joka säällä -aikamatka lähimenneisyyteen 40 vuoden taakse, Heinolan museossa 15.5.-18.9.2011.

Näyttelykokonaisuus James-farkuista ja Mattisen Teollisuus Oy:n vaiheista Heinolassa. Yrityksen perusti kauppaneuvos Ville Mattinen (1884-1975), joka toimi Karjalan Sivistysseura ry:n puheenjohtajana 1936-1953. Lisätietoja: (03) 849 3651, museo@heinola.fi

Sukuseura Lesonen ry:n 1-vuotis praasniekka 21.5.2011

Uusi Seurahuone, Oulu. Lisätietoja: www.lesonen.fi

Teeiltapäivä 21.5.2011 Kiimingissä

Oskari Jauhaisen Taidemuseo. Lisätietoja: Pohjois-Viena -seura, kerttu.nurmela@mail.suomi.net

KESÄKUU

Perinteinen Uhtuan praasniekka/karjalaisten kesäjuhla 11.-12.6.2011

Kalevala (Uhtua). Lisätietoja: www.uhtua.info

HEINÄKUU

Kesäretki Kuivajärven praasniekkaan 2.-3.7.2011

Lisätietoja: Pohjois-Viena -seura, kerttu.nurmela@mail.suomi.net

Karjalan kielen (viena) ja kulttuurin kurssi 4.-10.7.2011, Kuusamo.

Lisätietoja: www.karjalansivistysseura.fi > Ajankohtaista

Sommelo-festivaali Uhtualla ja Haikolassa 5.-7.7.2011

Lisätietoja: www.runolaulu.fi/sommelo

Uhtuan ortodoksikirkon Petrun päivä, Kalevala (Uhtua) 12.7.2011

Lisätietoja: www.uhtua.info

Repola-Seuran perinteinen Repolan matka 15.-18.7.2011.

Lisätietoja: pertti.rannikko@uef.fi

Iljanpäivän praasniekka 29.7.-2.8.2011

Vuokkiniemi. Lisätietoja: www.vuokkiniemi.net

ELOKUU

Venejärven Pokkojuhla 27.8.2011, Venejärvi.

Lisätietoja: www.lesonen.fi

Perinteinen Jyskyjärven kyläjuhla 27.-28.8.2011, Jyskyjärvi.

Kaikki karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet ovat tervetulleita tilaisuuksiimme. Tulkua tervehden! Lisätietoja toiminnastamme: www.karjalansivistysseura.fi

Kesämatkalle Karjalaan lukemista ja tuliaiseksi

- ota matkalukemiseksi koko porukalle
- vie tuliaiseksi kun matkustat Karjalaan
- osta tai lahjoita kirja tai useampia kielipesille, koululuokille, kirjastoille...

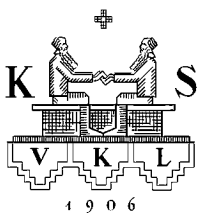

Mauri Kunnaksen Koirien Kalevala vienankarjalaksi -kirja on kansalliseepoksen alkukieli ja Kunnaksen kirjojen 30. käännöskieli.

- 1 kpl 20 €
- 5 kpl yhteensä 100 €
- 10 kpl yhteensä 200 €
- 25 kpl yhteensä 500 €

**Kiitos
tuestasi!**

**Auta lasta oppimaan, edistä
vienankielen säilymistä!**

- Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 -

KARJALAN SIVISTYSSEURA ry
Luotsikatu 9 D, 00160 Helsinki
Puhelin (09) 171 414
(ti ja to klo 10-15)
www.karjalansivistysseura.fi

miseen. Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Uutta yhteistyötä Suomen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä. Suomeen ja Karjalan välillä.

Ke
ke

• PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Kari Kemppinen

Tapahtunutta, toimintaa, tulevaisuutta...

Kalevala-pruasniekka järjestettiin 27.2. kevään ensimmäisenä sunnuntaina, lumisen ja kovien pakkasten talven jälkeisenä aurinkoisena ja ulkoilua suosivana päivänä. Sää verotti jonkin verran yleisöä, mutta ne muutama sata henkilöä, jotka kävivät lukuisissa, koko talon täyttäneissä tapahtumissamme, kehuivat monipuolista ohjelmaamme ja viihtyivät. Kiitosta saivat erityisesti korkeatasoiset esiintyjät, kiitos heille kaikille.

Tilaisuudessa vieraili myös Karjalan tasavallan kulttuuriministeri Jelena Bogdanova, joka toi juhlaamme tuoreita karjalaisterveisiä. Kiitos myös Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksen johtajalle Tatjana S. Kleerovalle sekä henkilökunnalle, joka mahdollisti keskeisten ja toimivien tilojen saamisen käyttöömmme. Kiitos myös sinulle, kun olit mukana ja tukenamme. Perinne on selkeästi muotoutumassa – siis tapaamisiin ensi vuonna!

Karjalan Rahvahan Liiton kerähdö Petroskoissa 20.3. kokosi toista sataa osallistujaa. Petroskoin-matkan tarkoitus ei ollut ainoastaan KSS:n terveisten välittäminen. Vierailu oli monipäiväinen, tiivisohjelmainen kokonaisuus, jossa luotiin uusia kontakteja, hoidettiin sidosryhmäkontakteja, liikuttiin yllättävissäkin verkostoissa haistellen, mitä tuulia on menneillä.

Samalla tehtiin KSS:n toimintaa entistä näkyvämmäksi ja avattiin uusia ovia ja ikkunoita. Kerrottiin Auta lasta oppimaan -projektista, mistä saimme runsaasti kiitosta. Näimme myös lahjoituskirjoja arkisessa opetuskäytössä.

Karjalan tasavallan päämies Andrei Nelidov on sanonut, että kansallisia kieliä ja kulttuureja on suojeltava, tienviittoa ja virastojen kylttejä on käännettävä myös kansallisille kielille ja lehtiä pidettävä yllä. Kun itse näkee ja kuulee, että näin myös on tapahtumassa – koetteella ollut usko palaa – on luontevaa jatkaa ja tehostaa yhteistyötä. Tarvitsemme todella toisiamme.

Auta lasta oppimaan -projektin Koirien Kalevala -kirjasta on otettu 2. painos. KSS on myynyt, vastaanottanut avustuslahjoituksia ja toimittanut kirjoja eteenpäin kielipesille, kouluille ja kirjastoille jo yhteensä yli 700 kirjan verran.

Ennätysnopeasti, sanovat isot ammattikustantajat. Nöyrä

kiitos teille kaikille. Kielen elvytystyö jatkuu; ole mukana, kerro naapurillesi, tuttaville, työtovereillesi ja pyydä heitäkin mukaan!

Heimopäivät Rovaniemellä 9.-10.4. ovat tätä kirjoittaessa edessäpäin. Toisaalla tässä lehdessä on päätoimittajan laatima pikakatsaus heimopäivistä ja seuraavassa numerossa niihin palataan. Ennakkotieto kertoo, että vaikka Rovaniemi etelästä katsottuna on kaukana, niin useimmille se ei sitä ole, sillä kiinnostus osallistua on ollut runsasta. Hienoa!

Tapahtumakalenteri kertoo monipuolisesta ja aktiivisesta heimotoiminnasta lehtemme sivuilla. Julkaisemme jatkossakin jäsenlehdessämme Minne mennä -tapahtumakalenteria. Sen onnistuminen ja sisällön tarkkuus ovat teistä kiinni, hyvät aktiiviset tapahtumajärjestäjät. Lähetäkää tietoa hyvissä ajoin meille KSS:n toimistoon (nro 5-6/2011 ilmestyy 29.6., tarkoitettu aineisto 31.5. mennessä), jotta voimme välittää tietoa kaikille lehtemme lukijoille. Kiitos.

Kirja- ja äänitemyynnissä on runsaasti uutuuksia. Valitse omasi ja tilaa jo tänään, siten varmistat sen saamisen – vaikka Äitienpäiväksi tai kevään juhliin. Nopeimmin tilaat netin kautta: www.karjalansivistysseura.fi > Toiminta > Kirjamyynti tai ottamalla yhteyttä tai käymällä toimistossamme.

Tuoreimpia ELDIA-uutisia. ELDIA-työryhmät kautta Euroopan ovat lähettäneet kyselykaavakkeita yli 20 eri kielellä valikoiduille vastaanottajille. Jos olet heidän joukossaan, etkä ole sitä vielä täyttänyt/palauttanut, tee se heti. Samoin haastattelujen kenttätyövaihe Suomessa ja Karjalassa sekä ensimmäisten vastausten analysointi ovat käynnissä. Tutkittua ennakkotietoa on luvassa ennen kesää.

Hyvää kevyän alkua siula!

KARI KEMPPINEN
puheenjohtaja

